

Skatteutskottets betänkande

1989/90:SkU1

Betalningssäkring m.m.

1989/90
SkU1

Sammanfattning

I betänkandet tillstyrker utskottet proposition 1989/90:3 om ändringar i betalningssäkringslagen och avstyrker dels en motion om upphävande av lagen, dels motioner av m, fp och c som också går ut på olika ändringar i lagen men som i varierande utsträckning anses tillgodosedda genom propositionen.

I betänkandet avstyrker utskottet vidare ett antal motioner på taxerings- och uppbördsområdet samt beträffande skattekontrollen, m.m. I fråga om många av motionsyrkandena hänvisar utskottet till att en lagrådsremiss på det aktuella ämnesområdet beräknas föreligga inom kort.

Reservationer har avgivits av m beträffande nästan samtliga frågor, bl.a. olika frågor om betalningssäkring, olika frågor om taxering samt ett avskaffande av lagen om avdrags- och uppgiftsskyldighet, skatteflyktslagen och bevissäkringslagen. Även fp och c har bifogat ett antal reservationer, bl.a. om skatteflyktslagens och bevissäkringslagens avskaffande. Vidare har vpk och mp lämnat några reservationer.

Propositionen

I propositionen föreslås ändringar i betalningssäkringslagen för att skapa bättre garantier mot att enskilda drabbas av felaktiga beslut om betalningssäkring och för att i övrigt förbättra den enskildes ställning i sådana mål.

Beviskravet för att betalningssäkring skall få beslutas avseende en fordran som inte är fastställd föreslås skärpt. Vidare föreslås en proportionalitetsregel som innebär att betalningssäkring får tillgripas endast om vikten av att åtgärden vidtas är tillräckligt stor för att uppväga det men som åtgärden innebär för gäldenären eller något annat motstående intresse.

För att uppnå en mer effektiv handläggning av målen föreslås att länskattemyndigheten skall föra det allmännas talan i betalningssäkringsprocessen. En skyldighet för länsrätten att kontinuerligt övervaka att de förutsättningar som har legat till grund för beslutet om betalningssäkring alltjämt föreligger föreslås genom att det uttryckligen skall anges att länsrätten *på eget initiativ* helt eller delvis skall häva ett beslut om betalningssäkring när anledning framkommer. Ett annat förslag är att muntlig förhandling skall hållas om gäldenären begär det och att gäldenären skall

upplysas om sin rätt till muntlig förhandling. Dessutom finns förslag om vissa tidsfrister för att begränsa giltighetstiden för beslut om betalningssäkring.

Slutligen föreslås att staten, oberoende av om fel eller försummelse har begåtts, skall ersätta skada som drabbar enskild till följd av beslut om betalningssäkring för en icke fastställd fordran, om fordringen inte senare fastställs eller fastställs till ett väsentligt lägre belopp än det som har betalningssäkrats. Ersättning skall dock inte lämnas för skada som inte är av någon betydelse. Ersättningen skall kunna jämkas om den enskilde har varit medvällande till skadan.

Förslagen avses träda i kraft den 1 januari 1990.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter

dels att 19 § samt rubriken närmast före 19 § skall upphöra att gälla,

dels att nuvarande 8–12 §§ skall betecknas 9–13 §§,

dels att 1, 3–7, 17, 18 och 20 §§ samt den nya 10 § skall ha följande lydelse.

dels att rubriken närmast före 9 § skall sättas närmast före 10 §,

dels att det i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 8, 14, 21 och 22 §§ samt närmast före 20 och 21 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

För att säkerställa betalning av fordran på skatt, tull eller avgift får enligt bestämmelserna i denna lag genom betalningssäkring tas i anspråk så mycket av gäldenärens egendom som svarar mot fordringen.

Är det fråga om en fordran som inte är fastställd, får betalningssäkring ske endast om det finns sannolika skäl för att fordringen kommer att fastställas. I sådant fall får betalningssäkring avse högst det belopp till vilket fordringen med hänsyn till omständigheterna sannolikt kommer att bli fastställd.

3 §¹

Fråga om betalningssäkring prövas av länsrätt *på framställning av allmänt ombud som har förordnats att föra det allmännas talan i mål enligt denna lag.*

Fråga om betalningssäkring prövas av länsrätt.

Det allmännas talan i mål enligt denna lag förs av länsskattemyndigheten.

4 §

Beslut om betalningssäkring får fattas om påtaglig risk föreligger att gäldenären inte kommer att betala fordringen och denna eller, om flera fordringar föreligger mot samma gäldenär, de tillhoppa uppgår till betydande belopp. Är fordringen att hänföra till viss tidsperiod får betalningssäkring beslutas endast om perioden har gått till ända eller fordringen dessförinnan har förfallit till betalning.

Beslut om betalningssäkring får fattas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för gälde-

¹ Senaste lydelse 1979:186.

nären eller för något annat motstående intresse.

5 §

Är fordringen ej fastställd, får beslut om betalningssäkring avse det belopp till vilket fordringen med hänsyn till omständigheterna kan antas bli fastställd.

Ett yrkande om betalningssäkring får inte bifallas utan att motparten har beretts tillfälle att yttra sig. Är det fara i dröjsmål, får dock åtgärden omedelbart beviljas att gälla till dess något annat har förordnats.

6 §

I mål om betalningssäkring får rätten, om fara är i dröjsmål, omedelbart bevilja åtgärden att gälla till dess annorlunda förordnas.

Beslut om betalningssäkring skall hävas helt eller delvis i den mån skäl för beslutet inte längre föreligger eller beslutet av någon annan anledning inte längre bör kvarstå. Frågor om hävning prövas av länsrätten, om någon av parterna begär det eller om det annars finns skäl för det. Gäldenären skall upplysas om rätten att begära hävning.

Länsrätten kan helt eller delvis häva ett beslut om betalningssäkring, även om beslutet har överklagats.

Ett överklagande av länsrättens beslut om betalningssäkring förfaller, om länsrätten själv ändrar beslutet så som klaganden begär. Ändrar länsrätten beslutet på ett annat sätt än klaganden begär, skall överklagandet anses omfatta det nya beslutet.

7 §

Beslut om betalningssäkring skall hävas i den mån skäl för beslutet inte längre föreligger eller beslutet av annan anledning inte längre bör kvarstå.

Avser ett beslut om betalningssäkring en fordran som inte är fastställd, skall länsrätten häva beslutet, om inte talan om fastställelse av fordringen eller av underlaget för den har väckts vid domstol inom sex månader från dagen för beslutet eller fordringen eller underlaget för den inom samma tid har fastställts i annan ordning. Länsrätten får medge förlängning av tidsfristen, om det finns särskilda skäl.

Har ett beslut om betalningssäkring hävts enligt första stycket, får ett nytt beslut om betalningssäkring på samma grund fattas endast om

talans beträffande fordringen har väckts eller om fordringen eller underlaget för den har fastställts i annan ordning.

8 §

Vid handläggning av frågor om betalningssäkring i länsrätt och kammarrätt skall muntlig förhandling hållas, om gäldenären begär det. Muntlig förhandling behöver dock inte hållas, om det är uppenbart obehövt. Gäldenären skall upplysas om rätten till muntlig förhandling.

10 §

Beslut om betalningssäkring får genast verkställas.

Verkställighet begärs hos kronofogdemyndigheten av allmänt ombud som avses i 3 §.

Verkställighet begärs hos kronofogdemyndigheten av länsskattemyndigheten.

Hävs ett beslut om betalningssäkring, skall vidtagna åtgärder genast återgå. I andra fall än som avses i 7 § första stycket kan dock rätten förordna att vidtagna åtgärder skall bestå till dess beslutet om hävning har vunnit laga kraft.

14 §

I fråga om förrättningskostnader vid verkställighet av beslut om betalningssäkring gäller vad som föreskrivs i 17 kap. 9 § första stycket utsökningsbalken.

17 §²

Har egendom tagits i förvar enligt 16 §, skall anmälan därom omedelbart göras till allmänt ombud som avses i 3 §. Det allmänna ombudet prövar genast om egendomen skall bli kvar i förvar. Beslutar det allmänna ombudet att egendomen skall bli kvar i förvar, skall han genast göra framställning om betalningssäkring hos länsrätten. Görs ej sådan framställning eller lämnas sådan framställning utan bifall, skall egendomen omedelbart återställas.

Har egendom tagits i förvar enligt 16 §, skall länsskattemyndigheten, så snart det kan ske och senast fem dagar därefter, göra framställning om betalningssäkring hos länsrätten. Görs ej sådan framställning eller lämnas sådan framställning utan bifall, skall egendomen omedelbart återställas. Meddelas beslut om betalningssäkring skall, om inte rätten bestämmer annat, egendomen bli kvar i förvar till dess beslutet verkställs.

² Senaste lydelse 1979:186.

Meddelas beslut om betalningssäkring skall, om inte rätten bestämmer annat, egendomen bli kvar i förvar till dess beslutet verkställs.

18 §

Har beslut om betalningssäkring överlämnats till kronofogdemyndighet för verkställighet, får myndigheten i stället för att genast verkställa beslutet ta emot säkerhet som gäldenären eller, där gäldenären kan antas medge det, annan erbjuder sig att ställa.

Är i annat fall fråga om betalningssäkring får kronofogdemyndighet som anvisas av allmänt ombud som avses i 3 § ta emot säkerhet.

Säkerhet får tas i anspråk när fordringen har förfallit till betalning eller vid den senare tidpunkt som har medgivits.

I övrigt skall bestämmelserna i lagen (1978:882) om säkerhet för skattefordringar m. m. tillämpas.

Behörig domstol m. m.

20 §¹

Mål om betalningssäkring prövas av den länsrätt som är behörig i fråga om gäldenärens taxering till skatt enligt lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt för det år, då framställning om betalningssäkring görs. Finns inte behörig domstol enligt vad som nu sagts, prövas målet av länsrätten i det län, där verkställigheten kan äga rum.

Mål om betalningssäkring prövas av den länsrätt som är behörig i fråga om gäldenärens taxering till skatt enligt lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt för det beskattningsår, då framställning om betalningssäkring görs. Finns inte behörig domstol enligt vad som nu sagts, prövas målet av länsrätten i det län, där verkställigheten kan äga rum.

Behörig att föra det allmännas talan är länsskattemyndigheten i det län där behörig länsrätt finns. Vad som föreskrivs i 18 § tredje och fjärde styckena taxeringslagen (1956:623) gäller i tillämpliga delar i mål om betalningssäkring.

¹ Senaste lydelse 1979:186.

*Ersättning för skada***21 §**

Har ett beslut om betalningssäkring meddelats för en fordran som inte är fastställd och blir fordringen senare inte slutligt fastställd eller fastställs den slutligt till ett väsentligt lägre belopp än det som har betalningssäkrats, har gäldenären rätt till ersättning av staten för ren förmögenhetsskada som därigenom har tillfogats honom.

Ersättning lämnas endast för skada som är av någon betydelse. Ersättning lämnas inte för kostnader för biträde eller utredning.

22 §

Ersättning kan vägras eller sättas ned om gäldenären genom att lämna oriktig uppgift, underlåta att lämna uppgift som han var skyldig att lämna eller på annat sätt genom vållande har medverkat till skadan. Detsamma gäller i den mån det annars skulle vara oskäligt att ersättning lämnas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

De nya bestämmelserna i 7, 21 och 22 § § gäller inte i fall där framställningen om betalningssäkring kom in till länsrätten före ikraftträdandet.

Den nya bestämmelsen i 14 § skall inte tillämpas på kostnader för verkställighet som har uppstått före ikraftträdandet.

Lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291)

Härigenom föreskrivs att 34 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*34 §¹

Mot beslut, som ej innebär att målet avgöres, får talan föras endast i samband med talan mot beslut i själva målet. Talan får dock föras särskilt när rätten

1. ogillat invändning om jäv mot ledamot av rätten eller invändning om att hinder föreligger för talans prövning,

2. avvisat ombud eller biträde,

3. förordnat rörande saken i avvaktan på målets avgörande,

4. förelagt någon att medverka på annat sätt än genom inställelse inför rätten och underlåtenhet att iakttaga föreläggandet kan medföra särskild påföljd för honom,

5. utdömt vite eller annan påföljd för underlåtenhet att iakttaga föreläggande eller ådömt straff för förseelse i förfarandet eller ålagt vittne eller sakkunnig att ersätta kostnad som vållats genom försummelse eller tredska,

6. förordnat angående undersökning eller omhändertagande av person eller egendom eller om annan liknande åtgärd,

7. förordnat angående ersättning för någons medverkan i målet, eller

8. utlåtits sig i annat fall än som avses i 7 i fråga som gäller rätts-hjälp enligt rättshjälpslagen (1972:429).

7. förordnat angående ersättning för någons medverkan i målet,

8. utlåtits sig i annat fall än som avses i 7 i fråga som gäller rätts-hjälp enligt rättshjälpslagen (1972:429) eller

9. beslutat i fråga om förlängning av tidsfrist enligt 7 § första stycket lagen (1978:880) om betalningssäk-ring för skatter, tullar och avgifter.

Mot beslut, varigenom mål återförvisas till lägre instans, får talan föras endast om beslutet innefattar avgörande av fråga, som inverkar på målets utgång.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

¹ Senaste lydelse 1979:243.

Lag om ändring i konkurslagen (1987:672)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 13 § och 16 kap. 8 § konkurslagen (1987:672) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

4 kap.

13 §

Förmånsrätt eller betalning som en borgenär har vunnit genom utmätning går åter, om förmånsrätten har inträtt senare än tre månader före fristdagen. Har utmätningen skett till förmån för någon som är närstående till gäldenären, går förmånsrätten eller betalningen också åter om förmånsrätten har inträtt dessförinnan men senare än två år före fristdagen och det inte visas att gäldenären varken var eller genom åtgärden blev insolvent.

Förmånsrätt på grund av betalningssäkring går åter, om förmånsrätten har inträtt senare än tre månader före fristdagen.

*Vad som sägs i första och andra styckena gäller inte om förmånsrätten har inträtt vid utbyte mot egen-
dom som har utmätts eller betalningssäkrats tidigare än tre månader före fristdagen eller, i fall som avses i första stycket andra meningen, två år före fristdagen.*

16 kap.

8 §

Tillsynsmyndigheten får överklaga tingsrättens beslut, om beslutet rör

1. utseende eller entledigande av förvaltare, antalet förvaltare eller delning av förvaltningen mellan flera förvaltare,

2. arvode, kostnadsersättning eller förskott till förvaltare,

3. reseförbud eller skyldighet för gäldenären att lämna ifrån sig sitt pass, hämtning eller häktning eller föreläggande eller utdömande av vite,

3. reseförbud eller skyldighet för gäldenären att lämna ifrån sig sitt pass, *förbud att utfärda pass*, hämtning eller häktning eller föreläggande eller utdömande av vite,

4. uppdrag som eller arvode till rådgivare eller förlikningsman,

5. avslag på en framställning om att inleda bevakningsförfarande,

6. avskrivning av konkurs enligt 10 kap. 1 §.

I de frågor som avses i första stycket förs det allmännas talan i högsta domstolen av riksskatteverket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

Motionerna

Motioner väckta med anledning av propositionen

1989/90:Sk1 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att riskrekvisitet utformas i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen beslutar att muntlig förhandling vid handläggning av frågor om betalningssäkring i länsrätt och kammarrätt alltid skall hållas om gäldenären begär det,

3. att riksdagen beslutar att förlängning av tidsfristen att väcka talan beträffande den betalningssäkrade fordringen utformas i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen beslutar att en tidsfrist införs beträffande handläggningen av sådana skattemål som varit föremål för betalningssäkring i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen beslutar att det allmännas talan i mål om betalningssäkring skall föras av ett gentemot länsskattemyndigheten fristående allmänt ombud,

6. att riksdagen beslutar att betalningssäkrad fordran inte bör omfattas av förmånsrätt om fordringen inte är fastställd vid konkurstillfället,

7. att riksdagen beslutar att ersättning för uppkommen skada i samband med beslut om betalningssäkring utformas i enlighet med vad som anförts i motionen.

1989/90:Sk2 av Kjell Johansson m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändring av riskrekvisitet till att endast avse s.k. betalningssabotage,

2. att riksdagen, med ändring av regeringens förslag, beslutar att tidsfristen för betalningssäkring endast skall få ske vid synnerliga skäl och endast med en månad i taget,

3. att riksdagen, med ändring av regeringens förslag, beslutar att "väsentligt lägre belopp" i skadeståndshänseende legaldefinieras till att avse minst ett basbelopp,

4. att riksdagen, med ändring av regeringens förslag, beslutar att skadeståndsansvaret skall omfatta kostnader för ersättning och biträde i betalningssäkringsmålet,

5. att riksdagen, med ändring av regeringens förslag, beslutar att statens strikta skadeståndsansvar skall avse även fastställda fordringar,

6. att riksdagen, med ändring av regeringens förslag, beslutar att jämkning av skadeståndet endast skall få ske om det föreligger ett kausalsamband mellan handlingen och skadan eller om det skulle vara uppenbart oskäligt att ersättning utgår.

1989/90:Sk3 av Rolf Kenneryd m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen beträffande förslaget till lag om ändring i lagen (1978:880) om betalningssä-

ring för skatter, tullar och avgifter med avslag på regeringens förslag till ny paragraf, 21 §, i denna del i stället antar följande förslag till ny 21 §.

1989/90:SkU1

21 § Har ett beslut om betalningssäkring meddelats för en fordran som inte är fastställd och blir fordringen senare inte slutligt fastställd eller fastställs den slutligt till ett väsentligt lägre belopp än det som har betalningssäkrats, har gäldenären rätt till ersättning av staten för ren förmögenhetsskada som därigenom har tillfogats honom. Ersättning lämnas inte för kostnader för biträde eller utredning.

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1989

1988/89:Sk801 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar om sådana förändringar i betalningssäkringslagen som angetts i motionen,
2. att riksdagen beslutar att bevissäkringslagen för skatte- och avgiftsprocessen skall upphävas,
3. att riksdagen beslutar att upphäva lagen mot skatteflykt,
4. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en omvänd generalklausul i enlighet med vad som i motionen anförts.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Ju804.

1988/89:Sk802 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en översyn av skattelagstiftningen i syfte att skapa klara och generella regler,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande tolkningsföreträdare för enskilda skattebetalare,
3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en "legal nödbroms" enligt vad som anförts i motionen,
4. att riksdagen beslutar avskaffa lagen mot skatteflykt,
7. att riksdagen hos regeringen begär förslag om förenklad självdeklaration i enlighet med vad som anförts i motionen,
8. att riksdagen hos regeringen begär förslag rörande tidsgräns för meddelande om beslut av avvikelse från självdeklaration,
9. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändring i taxeringslagen beträffande bättre motiverade beslut,
10. att riksdagen hos regeringen begär förslag som innebär att beslut om eftertaxering skall fattas av länsrätt,
11. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändring i vad avser förutsättningarna för eftertaxering,
12. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändrade regler för taxeringsrevision enligt vad som anförts i motionen,
13. att riksdagen beslutar avskaffa bevissäkringslagen,
14. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändring av betalningssäkringslagen enligt vad som anförts i motionen,

15. att riksdagen hos regeringen begär förslag om inrättande av en gentemot skattemyndigheten fristående organisation att föra det allmännas talan i taxeringsprocessen,

16. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändrade regler för anstånd med erläggande av skatt vid besvär enligt vad som anförts i motionen,

17. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändrade regler för skattetillägg i enlighet med vad som anförts i motionen,

18. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändring av uppbördslagen i vad avser betalningsskyldighet för uppdragstagares skatt i enlighet med vad som anförts i motionen,

19. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändring av arbetsgivarbegreppet i enlighet med vad som anförts i motionen,

20. att riksdagen beslutar avskaffa lagen om avdrags- och uppgiftsskyldighet,

1988/89:Sk804 av Bengt Silfverstrand och Birthe Sörestedt (båda s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om att kontrolluppgiftsskyldighet för bankräntor även skall omfatta juridiska personer.

1988/89:Sk805 av Lennart Brunander (c) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen utarbetar ett lagförslag såvitt avser taxeringsförfarandet i enlighet med vad som anförts i motionen.

1988/89:Sk807 av Allan Ekström (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om institutet skattetillägg.

1988/89:Sk808 av Knut Wachtmeister (m) vari yrkas att riksdagen beslutar upphäva de nya bestämmelserna om avgift på fyllnadsinbetalningar av preliminär skatt.

1988/89:Sk809 av Alexander Chrisopoulos och Björn Samuelson (båda vpk) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär lagförslag om hjälp att undanhålla pengar från banker m.m. i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till inrättande av statsfinansierade rådgivningsbyråer i enlighet med vad som anförts i motionen.

1988/89:Sk810 av Sten Svensson m.fl. (m,fp,c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om avskaffande av lagen om betalningssäkring alternativt sådana förändringar i lagen att den enskildes rättssäkerhet stärks.

1988/89:Sk811 av Filip Fridolfsson m.fl. (m,fp,c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsgivares ställföreträdaransvar.

1988/89:Sk812 av Marianne Jönsson och Agne Hansson (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om eftertaxering.

1988/89:Sk813 av Lars De Geer (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring av 85 § upphördslagen (1953:212) i enlighet med vad som i motionen anförts.

1988/89:Sk814 av Rune Backlund m.fl. (c,m,fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anholder om förslag om utvidgade möjligheter till anstånd med betalning av tvistig skatt enligt taxeringsbeslut.

1988/89:Sk816 av Martin Olsson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att upphäva bevissäkringslagen (1975:1027) för skatte- och avgiftsprocessen.

1988/89:Sk821 av Görel Thurdin m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar återinföra de ursprungliga reglerna för generalklausulen i skattelagstiftningen,
2. att riksdagen — om yrkande 1 inte bifalls — beslutar upphäva reglerna om generalklausul i skattelagstiftningen.

1988/89:Sk822 av Hans Göran Franck m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen angetts om översyn av lagfrågor om skattebrott och skattetillägg.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Ju820.

Utskottet

Ett upphävande av betalningssäkringslagen m.m.

Betalningssäkringslagen (1978:880) har varit i kraft sedan den 1 januari 1979. Den infördes för att komma till rätta med s.k. indrivningssabotage och för att även i övrigt stärka det allmännas ställning som borgenär vid uppbörd och indrivning av fordringar på skatter, tullar och avgifter. Lagen ger en möjlighet att genom betalningssäkring ta i anspråk så mycket av en gäldenärs egendom som svarar mot en sådan fordran.

I den nu aktuella propositionen föreslår regeringen ändringar i betalningssäkringslagen för att skapa bättre garantier mot att enskilda drabbas av felaktiga beslut om betalningssäkring och för att även i övrigt förbättra den enskildes ställning i sådana mål. Propositionen bygger på betalningssäkringsutredningens betänkande (SOU 1987:75) Översyn av betalningssäkringslagen.

Innan utskottet går in i detalj på de olika ändringarna behandlar utskottet frågan om betalningssäkringslagen över huvud taget skall vara kvar. I motion Sk810 av Sten Svensson m.fl. (m,fp,c) yrkas att betalningssäkringslagen avskaffas. Som ett alternativ yrkas att åtgärder vidtas för att öka rättssäkerheten vid betalningssäkring. Motionärerna anser att lagen medfört rättsosäkerhet för de berörda och gett alltför stort utrymme för godtycke.

Enligt utskottets mening visar erfarenheterna att det behövs ett instrument som tillfälligt tryggar det allmännas fordringsanspråk i vissa risksituationer till dess fordringen betalas på sedvanligt sätt under

förfallotiden eller kan bli föremål för indrivning. Betalningssäkringslagen, som har detta syfte, kan således enligt utskottets uppfattning inte avvaras och det kan därför inte komma i fråga att helt slopa den. En annan sak är att lagen bör utformas så att all rimlig hänsyn tas till den enskildes berättigade rättssäkerhetsintressen. De brister i dessa hänseenden som obestriddligen vidlåder bestämmelserna i deras nuvarande utformning bör man givetvis avhjälpa och så långt som möjligt bygga in regler som stärker den enskildes rättssäkerhet och begränsar risken för felaktiga beslut om betalningssäkring. Såväl propositionen som de övriga motioner som väckts, både med anledning av den och under den allmänna motionstiden, syftar dithän, och motion Sk810 får därigenom anses delvis tillgodosedd. I övrigt avstyrker utskottet motionen.

Riskrekvisitet

I motion Sk1 (yrkande 1) av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkas att det, på samma sätt som gäller för kvarstad, skall anges i lagen att det "skäligen kan befaras" att gäldenären genom vissa förfaranden kommer att undandra sig att betala skulden för att betalningssäkring skall få tillgripas. Bengt Westerberg m.fl. (fp) och Kjell Johansson m.fl. (fp) yrkar i motion Sk801 (yrkande 1, delvis) resp. Sk2 (yrkande 1) att betalningssäkring skall få tillämpas endast då risk för s.k. betalningssabotage föreligger och inte vid enbart betalningsoförmåga.

Enligt propositionen bör liksom för närvarande en förutsättning för beslut om betalningssäkring vara att det föreligger en "påtaglig risk" att gäldenären inte kommer att betala fordringen. Detta innebär enligt propositionen att betalningssäkring även i fortsättningen bör kunna användas för att skydda mot s.k. betalningssabotage men också för att minska den kreditrisk som det allmänna löper i ärenden av detta slag. Även utskottet anser att betalningssäkringsinstitutet, om det skall kunna verksamt bidra till att minska det allmännas förluster i skatte- och avgiftsprocessen, måste vara utformat så att det kan tillämpas när det föreligger en påtaglig risk att gäldenären inte vill eller kan betala fordringen. En begränsning av förutsättningarna till att avse enbart risk för s.k. betalningssabotage skulle enligt utskottets mening öka den kreditrisk det allmänna löper i ärenden av detta slag på ett sätt som utskottet inte vill medverka till.

Samtidigt vill utskottet erinra om att det för beslut om betalningssäkring fordras en kvalificerad riskbedömning grundad på en helhetsyn av gäldenärens förhållanden. Genom regeringsrättens avgöranden har bl.a. fastslagits att t.ex. enbart underlåtenhet att redovisa intäkter i deklarationen inte räcker för att det skall kunna konstateras att påtaglig risk föreligger. Någoting mer påtagligt måste till, exempelvis att gäldenärens ekonomiska situation inte kan antas ge utrymme för att betala fordringen.

Mot den anförda bakgrunden delar utskottet föredragande statsrådets uppfattning att gällande rätt svarar mot högt ställda krav på rättssäkerhet. Utskottet avstyrker följaktligen de nu aktuella motionsyrkandena.

I motion Sk801 (yrkande 1, delvis) av Bengt Westerberg m.fl. (fp) yrkas att bestämmelser införs om att ett beslut om betalningssäkring skall motiveras utförligt. Enligt motionärerna brister domstolarna alltför ofta i detta hänseende.

Även föredragande statsrådet påtalar i propositionen att domstolarna i sina beslut många gånger inte redovisar skälen till att de funnit att påtaglig risk föreligger att gäldenären inte kommer att betala fordringen. Hans bedömning är emellertid att rekvisitet numera torde ägnas större uppmärksamhet vid motiveringen av besluten. Utskottet delar denna uppfattning och anser därför att någon åtgärd med anledning av motionen inte är påkallad. Utskottet avstyrker därför motionen i denna del.

Beviskravet

Regeringens förslag innebär att man i lagtexten uttryckligen anger att beslut om betalningssäkring får avse en fordran som inte är fastställd om det finns "sannolika skäl" för att det allmänna har en fordran. Beslutet får avse högst det belopp till vilken fordringen "sannolikt" kommer att fastställas. Bengt Westerberg m.fl. (fp) yrkar i motion Sk801 (yrkande 1, delvis) också att en sådan ändring genomförs, medan Bo Lundgren m.fl. (m) i motion Sk802 (yrkande 14, delvis) begär förslag av regeringen i detta hänseende.

Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot regeringens förslag utan tillstyrker propositionen, liksom motion Sk801 i denna del. Yrkandet i motion Sk802 är tillgodosett och den av motionärerna begärda åtgärden är inte längre aktuell.

Muntlig förhandling

Enligt propositionen skall muntlig förhandling hållas av länsrätt och kammarrätt i mål om betalningssäkring om gäldenären begär det. Gäldenären skall upplysas om sin rätt till muntlig förhandling. Förhandling skall dock inte behöva hållas när det är uppenbart obehövt.

I motion Sk1 (yrkande 2) av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkas att möjligheten att avstå från muntlig förhandling tas bort. Det bör således enligt motionärerna alltid hållas muntlig förhandling i länsrätt och kammarrätt om gäldenären begär det.

Utskottet delar uppfattningen att en utökad rätt för den enskilde till muntlig förhandling är ägnad att stärka rättssäkerheten i betalningssäkringsprocessen. För att inte konsekvenserna av en sådan bestämmelse skall bli helt orimliga behövs emellertid också enligt utskottets mening en möjlighet införas för domstolarna att avstå från muntlig förhandling — även när gäldenären framställer önskemål härom — i sådana fall där en muntlig förhandling uppenbarligen inte behövs. Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen och avstyrker motion Sk2 i denna del.

Ett beslut om betalningssäkring för en fordran som inte är fastställt skall enligt förslaget i propositionen hävas av länsrätten, om det allmänna inte har väckt talan beträffande fordringen inom sex månader från beslutet och fordringen eller underlaget för beräkning av fordringen inte heller har fastställts i annan ordning inom samma tid. Om särskilda skäl föreligger skall länsrätten få medge förlängning av tidsfristen.

I motion Sk1 (yrkande 3) av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkas att den aktuella tidsfristen skall få förlängas endast om den skattskyldige har förhalat målets handläggning. Kjell Johansson m.fl. (fp) yrkar i motion Sk2 (yrkande 2) att den berörda tidsfristen skall få förlängas endast om "synnerliga skäl" föreligger och endast med en månad i taget. I såväl motion Sk802 (yrkande 14, delvis) av Bo Lundgren m.fl. (m) som i motion Sk801 (yrkande 1, delvis) av Bengt Westerberg m.fl. (fp) efterlyses en förkortning av handläggningstiderna när det gäller betalningssäkringsmålet.

Utskottet ställer sig i likhet med föredragande statsrådet och samtliga remissinstanser positivt till att en tidsgräns införs i förevarande fall. Mot bakgrund av att betalningssäkringsmålen normalt avser svårutredda beskattningsförhållanden och att det inte är ovanligt att den skattskyldige förhalar utredningen delar utskottet även uppfattningen att denna tidsgräns bör kunna förlängas. För att inte riskera en på grund av tidspress undermålig utredning i komplicerade och vidlyftiga mål bör även den omständigheten att utredningsmaterialet är mycket omfattande anses utgöra en omständighet som kan föranleda en förlängning av tidsfristen. Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen och avstyrker motionerna Sk1 och Sk2, liksom de övriga två här behandlade motionsyrkandena i den mån de inte kan anses tillgodosedda genom propositionens förslag.

Tidsfrist för handläggningen av mål beträffande betalningssäkrad fordran

I motion Sk1 (yrkande 4) av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkas att en tidsgräns införs även för handläggningen av det mål i vilket en betalningssäkrad fordran skall fastställas. Ett sådant mål bör enligt motionärerna prövas inom ett år från beslutet om betalningssäkring och förlängning medges endast om den skattskyldige har förhalat målets handläggning. Även i motionerna Sk802 (yrkande 14, delvis) av Bo Lundgren m.fl. (m) och Sk801 (yrkande 1, delvis) av Bengt Westerberg m.fl. (fp) begärs åtgärder som leder till en förkortning av handläggningstiden när det gäller det efterföljande taxeringsmålet.

Även utskottet vill betona vikten av en snabb handläggning av de mål i vilket en betalningssäkrad fordran skall prövas. Som framhålls i propositionen finns det emellertid omständigheter som pekar på att de aktuella målen i fortsättningen kommer att behandlas mer skyndsamt än hittills. Dit hör ett utökat bevakningsåliggande från länsrätternas sida i fråga om betalningssäkringsbesluten samt det förhållandet att

måltillströmningen till länsrätterna avtagit under senare tid och kan förväntas avta ytterligare. Med hänsyn härtill och till de nackdelar som är förknippade med tidsfrister av det här slaget delar utskottet föredragande statsrådets uppfattning att det nu saknas anledning att införa någon tidsfrist för länsrätternas handläggning. Med det anförda avstyrker utskottet de nu behandlade motionsyrkandena.

Öppna mål

I propositionen föreslås att länsrätten kontinuerligt skall övervaka att förutsättningarna för betalningssäkring alltså är för handen och självantant häva ett beslut i den mån förutsättningarna för beslutet inte längre föreligger. Avsikten är att härigenom skapa bättre betingelser för snabba ändringar av betalningssäkringsbeslut som visat sig bygga på felaktiga förutsättningar.

I motion Sk802 (yrkande 14, delvis) av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkas en periodvis omprövning av beslut om betalningssäkring.

Utskottet biträder förslaget i propositionen. Härigenom torde även syftet med det aktuella motionsyrkandet vara tillgodosett och utskottet avstyrker därför motionen i denna del.

Det allmännas företrädare i betalningssäkringsmål

Enligt propositionens förslag skall det allmännas talan i mål om betalningssäkring föras av länsskattemyndigheten i stället för det allmänna ombudet. Vidare föreslås att en länsskattemyndighet skall få uppdra åt en annan länsskattemyndighet att föra talan, om den andra myndigheten medger det, och att riksskatteverket skall få ta över uppgiften att föra det allmännas talan.

I motion Sk1 (yrkande 5) av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkas att det allmännas talan i mål om betalningssäkring skall föras av ett gentemot länsskattemyndigheten fristående allmänt ombud. Enligt motionärernas uppfattning är det angeläget att det allmännas talan förs av en person med en oberoende ställning.

Utskottet delar föredragande statsrådets uppfattning att en överföring av det allmänna ombudets uppgifter på länsskattemyndigheten bör förbättra samordningen mellan de olika verksamheter inom skatteförvaltningen som berörs av betalningssäkring och ligger i linje med riksdagens tidigare beslut att uppgiften att föra det allmännas talan i skatteprocessen skall fullgöras av länsskattemyndigheten som sådan. Utskottet tillstyrker följaktligen propositionen i denna del och avstyrker motion Sk1 i motsvarande del.

Förmånsrätt

Enligt propositionen kan den förmånsrätt som följer av betalningssäkring inte avvaras. I motion Sk1 (yrkande 6) av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkas däremot att förmånsrätten vid konkurs skall vara utformad så att en betalningssäkrad fordran inte omfattas av förmånsrätt om fordring-

en inte är fastställd vid konkurstillfället. Enligt motionärerna bör nämligen betalningssäkringslagen inte ha längre gående rättsverkningar än kvarstad i sådana sammanhang.

Utskottet vill erinra om att betalningssäkring syftar bl.a. till att stärka det allmännas ställning gentemot gäldenärens övriga borgenärer under den tid då det allmännas fordran inte är indrivningsbar. Med hänsyn till den långa tid som ofta förflyter från det att en sådan fordran uppkommer till dess att den kan drivas in, avsaknaden av sedvanlig kreditprövning i samband med att fordringen uppstår samt risken för konstruerade civila fordringar bör enligt utskottets uppfattning betalningssäkring även i fortsättningen vara förenad med förmånsrätt — även vid konkurs. Utskottet avstyrker följaktligen motion Sk1 i denna del.

Strikt skadeståndsansvar

Enligt propositionen skall staten åläggas ett strikt skadeståndsansvar för skador till följd av ett obefogat beslut om betalningssäkring av icke fastställda fordringar. Det skall således i princip inte ha någon betydelse om beslutet vållats genom fel eller försummelse från myndighetens sida. Beträffande beslut om betalningssäkring för fastställda fordringar skall enligt propositionen även i fortsättningen skadeståndslagens regler gälla, vilket innebär att skadestånd utgår bara om fel eller försummelse ligger myndigheten till last.

Yrkanden om strikt skadeståndsansvar har framställts av Bo Lundgren m.fl. (m) i motionerna Sk1 (yrkande 7, delvis) och Sk802 (yrkande 14, delvis) och av Bengt Westerberg m.fl. (fp) i motion Sk801 (yrkande 1, delvis). I motion Sk2 (yrkande 5) yrkar Kjell Johansson m.fl. (fp) strikt skadeståndsansvar även beträffande fastställda fordringar.

Som anförs i propositionen är förhållandena i fråga om betalningssäkring för icke fastställda fordringar så speciella att det allmänna bör ha ett längre gående skadeståndsansvar än det som enligt skadeståndslagen (1972:207) gäller för myndighetsutövning i allmänhet. Det ligger i sakens natur att en säkerhetsåtgärd som vidtas på ett så tidigt stadium i en skatte- eller avgiftsutredning — inte sällan utan att den enskilde fått tillfälle att yttra sig — senare kan visa sig ha fattats på felaktiga grunder och medfört ekonomiska skador för den enskilde. Ersättningsmöjligheterna bör i sådana fall inte vara beroende av om en eventuell skada vållats genom fel eller försummelse vid myndighetsutövningen.

Vad gäller beslut om betalningssäkring för fastställda fordringar framstår ett strikt ansvar inte som lika motiverat. Som framhålls i propositionen fattas ett eventuellt beslut om betalningssäkring i sådana fall normalt på ett mycket senare stadium av en utredning om skatte- och avgiftsförhållandena. Bestämmelserna i skadeståndslagen ger då ett sådant skydd för gäldenären att frågan om en ändring av reglerna bör anstå i avvaktan på den utredning för översyn av det allmännas skadeståndsansvar i samband med myndighetsutövning som nu planeras. Riksdagen uttalade i våras önskemål om en sådan översyn (se bet.

1988/89:LU31) och avsikten är att man skall bringa regelsystemet i överensstämmelse med vad som av allmänheten uppfattas som rimligt och rättvist och bl.a. närmare kartlägga på vilka områden ett skärpt skadeståndsansvar kan vara motiverat. Om resultatet av den berörda utredningen skulle ge anledning att utvidga skadeståndansvaret för ogrundade betalningssäkringar förutsätter utskottet att regeringen lägger fram förslag härom till riksdagen.

Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen. Vidare avstyrker utskottet samtliga här behandlade motionsyrkanden i den mån de inte är tillgodosedda genom propositionens förslag.

Visst väsentlighetskrav för skadestånd

Förslaget i propositionen innebär att en förutsättning för skadestånd för skada till följd av beslut om betalningssäkring för en icke fastställd fordran skall vara att fordringen sedermera inte fastställs eller fastställs till ett väsentligt lägre belopp än det som har betalningssäkrats. I anslutning här till anför föredragande statsrådet att väsentlighetskravet får anses vara uppfyllt om det belopp som fastställs utgör mindre än tre fjärdedelar av det belopp som betalningssäkrats. Gäller betalningssäkringen mycket stora belopp kan avvikelser enligt föredragande statsrådet vara väsentliga även om en större andel än så av det belopp som betalningssäkrats fastställs.

I motion Sk1 (yrkande 7, delvis) av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkas att det berörda väsentlighetskravet skall utgå. I motion Sk2 (yrkande 3) av Kjell Johansson m.fl. (fp) yrkas att "väsentligt lägre belopp" legaldefinieras till ett basbelopp.

Utskottet instämmer i föredragande statsrådets uppfattning att man rimligen måste godta en viss avvikelse mellan betalningssäkringsbeslutet och den fastställda fordringen utan att rätt till ersättning inträder. Utskottet har för sin del inte funnit anledning till erinran mot de allmänna riktlinjer för bedömningen av vad som bör anses ett väsentligt lägre belopp som anges i propositionen. En reglering av denna fråga genom att föreskriva ett fixt belopp eller — som föreslås i motion Sk2 — ett basbelopp kan lätt leda till en stelbenthet i tillämpningen som i enskilda fall kan leda till beslut som med hänsyn till samtliga omständigheter i ärendet framstår som mindre välgrundade. Beträffande denna fråga tillstyrker utskottet således propositionen och avstyrker båda de aktuella motionsyrkandena.

Ersättningsberättigade skador

Enligt propositionens förslag bör ersättning utgå för ren förmögenhetsskada. Detta innefattar enligt föredragande statsrådet inte bara ersättning för förlorad inkomst av anställning och förlust av näringsverksamhet utan även uteblivna kapitalinkomster och realisationsvinster.

I motion Sk1 (yrkande 7, delvis) av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkas att ersättning skall utgå för all skada till följd av ett felaktigt beslut om betalningssäkring.

Utskottet vill inte utesluta att det kan vara svårt för den enskilde att visa storleken av den skada som har tillfogats honom och att det med hänsyn härtill kan övervägas om inte ersättningen kan bestämmas under hänsynstagande till andra omständigheter än sådana som har rent ekonomisk betydelse. Enligt lagutskottets förut nämnda betänkande bör det vara en uppgift för den kommande översynen av det allmännas skadeståndsansvar vid myndighetsutövning att undersöka en sådan utformning av reglerna. Utskottet förutsätter att regeringen, om resultatet av översynen ger anledning till det, lägger fram de förslag till ändringar beträffande omfattningen i ersättningsrätten vid betalningssäkring som är motiverade. Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen i denna del och avstyrker motion Sk1 i denna del.

Ersättning för biträde m.m.

Enligt propositionens förslag skall ersättning enligt betalningssäkringslagen inte lämnas för kostnader för biträde eller utredning. Anspråk på ersättning för sådana kostnader får framställas i särskild ordning enligt den nyligen antagna lagen (1989:479) om ersättning för kostnader i ärenden och mål om skatt.

I motionerna Sk1 (yrkande 7, delvis) av Bo Lundgren m.fl. (m) och Sk2 (yrkande 4) av Kjell Johansson m.fl. (fp) yrkas rätt till ersättning även för kostnader för biträde. Enligt motionärerna är riskerna för felaktiga beslut i denna typ av mål särskilt stora och det är därför enligt deras mening befogat att ersättning utgår även för kostnader som den enskilde får vidkännas för att tillvarata sin rätt.

Med hänsyn till de nyligen införda reglerna om rätt till ersättning för kostnader för biträde och utredning i ärenden och mål om skatt anser utskottet att det rimligen kan antas att den som är berättigad till sådan ersättning inte behöver någon ytterligare ersättning i ett eventuellt betalningssäkringsmål. Utskottet ansluter sig därför till föredragande statsrådets uppfattning att sådana kostnader inte bör ersättas enligt de regler om strikt ansvar som föreslås i förevarande sammanhang. Utskottet tillstyrker därför propositionen i denna del och avstyrker motionerna såvitt nu är i fråga.

Viss begränsning av skadeståndsansvaret

I propositionen föreslås att reglerna utformas så att ersättning lämnas endast för skada som är av någon betydelse. Härmed avses enligt föredragande statsrådet i första hand att skadan behöver uppgå till minst 5 000 kr. för att vara ersättningsbar men att hänsyn också bör tas till huruvida beloppet framstår som obetydligt i förhållande till gäldenärens förhållanden. Han menar således att det i något fall kan finnas skäl att ersätta även skador av mindre omfattning, liksom att det någon gång kan finnas anledning att inte ersätta skada som överstiger 5 000 kr. Är skadebeloppet näst intill försumbart med hänsyn till den enskildes ekonomiska förhållanden bör det enligt föredragande statsrådet anses att beloppet inte är av någon betydelse.

I motion Sk3 av Rolf Kenneryd m.fl (c) yrkas att begränsningen till skador av någon betydelse utgår. Enligt motionärerna bör man inte ha en sådan självrisk utan ansvaret bör också såvitt avser beloppet vara strikt. Samma yrkande ställs i motion Sk1 (yrkande 7, delvis) av Bo Lundgren m.fl. (m).

Utskottet vill inledningsvis erinra om att ersättning enligt lagen (1989:479) om ersättning för kostnader i ärenden och mål om skatt normalt inte utgår för kostnader som understiger 5 000 kr., även om det — enligt vad som anförts i lagmotiven — i det enskilda fallet kan finnas anledning att bortse från denna självrisk. Den i den nu aktuella propositionen föreslagna ersättningen är utformad i linje härmed och föredragande statsrådets riktlinjer i fråga om tillämpningen, som i huvudsak innebär att självriskens omfattning får bedömas från fall till fall, ger enligt utskottets uppfattning ett fullt tillfredställande utrymme för att tillämpa reglerna så att oskäligen effekter undviks. Även frågan om och i vilken omfattning en självrisk bör förekomma i fråga om skadestånd av den karaktär det nu är fråga om torde komma att belysas i den kommande översynen av det allmännas skadeståndsansvar i samband med myndighetsutövning, och utskottet förutsätter att regeringen återkommer med förslag i frågan om det skulle visa sig motiverat. Med det anförda anser utskottet att de aktuella motionsyrkandena är i huvudsak tillgodosedda, och utskottet tillstyrker därför propositionen och avstyrker motionerna i denna del.

Jämkning av skadeståndet

I propositionen föreslås att skadeståndet skall kunna jämkas om gäldenären genom att lämna oriktig uppgift eller genom att underlåta att lämna uppgift som han eller hon var skyldig att lämna eller på annat sätt genom vållande har medverkat till skadan. Detsamma skall enligt förslaget gälla i den mån det annars skulle vara oskäligt att ersättning lämnas.

I motion Sk2 (yrkande 6) av Kjell Johansson m.fl (fp) yrkas att jämkning av skadeståndet skall få ske endast om det finns ett orsakssamband mellan den skattskyldiges handlande och det felaktiga betalningssäkringsbeslutet eller om det skulle vara *uppenbart* oskäligt att ersättning utgår.

Enligt utskottets uppfattning förutsätter den föreslagna regleringen om jämkning, vilken är formulerad så att jämkning skall få ske om gäldenären genom vållande på visst sätt har medverkat till skadan, ett sådant orsakssamband som motionärerna efterlyser. Det av motionärerna föreslagna tillägget "uppenbart" torde knappast medföra någon nämnvärt förbättrad ställning för de gäldenärer det här är fråga om. Motionärerna har inte heller riktat någon anmärkning mot de exempel som anförts av föredragande statsrådet, bl.a. att fordringen hänförts till fel beskattningsår eller till fel make i ett familjeföretag. Med det sagda tillstyrker utskottet propositionen i denna del och avstyrker motion Sk2 i motsvarande del.

I propositionen föreslås inga ändringar av nuvarande regler om sekretess. Bo Lundgren m.fl. (m) efterlyser i motion Sk802 (yrkande 14, delvis) förslag om en ökad sekretess i fråga om interimistiska beslut. Motionärernas syfte torde vara att minska skadeverkningarna för enskilda till följd av den offentlighet som för närvarande ges åt även interimistiska beslut om betalningssäkring.

Utskottet anser i likhet med föredragande statsrådet att det inte är befogat att bryta mot grundprinciperna i sekretesslagen genom att sekretessbelägga beslut som fattas utan att part beretts tillfälle att yttra sig. Till saken hör att det har framkommit att enskilda endast i ett fåtal fall har lidit betydande förluster till följd av beslut om betalningssäkring som sedermera visat sig grundade på felaktiga förutsättningar. Av betydelse i detta sammanhang är också de ökade möjligheter till skadestånd som föreslås i propositionen och som utskottet behandlat ovan. Mot bakgrund härav avstyrker utskottet det aktuella motionsyrkandet.

Propositionen i övrigt

Även i de delar som inte tagits upp särskilt i någon motion saknar utskottet anledning till erinran. Utskottet tillstyrker följaktligen propositionen även i dessa delar.

Övriga taxerings- och uppbördsfrågor m.m.

I det följande behandlar utskottet ett antal motioner som berör taxerings- och uppbördsväsendet, skatteadministrationen, skattekontrollen m.m. Motionerna har väckts under den allmänna motionstiden 1989. Många av de frågor som tas upp är sådana som är anknutna till riksdagens principbeslut hösten 1986 om ett nytt taxeringsförfarande (prop. 1986/87:47, SkU 11). Under våren 1988 behandlade utskottet på nytt efter en grundlig beredning innefattande bl.a. offentlig utskottsutfrågning med berörda parter flera av de aktuella frågorna (SkU 1987/88:33).

Principbeslutet om ett nytt taxeringsförfarande (i det följande benämnt "principbeslutet") innebär att taxeringsnämnderna avskaffas och att beskattningsbeslutet i stället fattas av de lokala skattemyndigheterna och länskattemyndigheterna. Besluten fattas under medverkan av en skattenämnd om det finns behov av insyn och inflytande av lekmän. De skattskyldiga får i det nya förfarandet rätt att begära omprövning av skattemyndigheternas beslut under en tid av fem år efter taxeringsåret. Beslut till den enskildes nackdel skall få fattas under ett år. Eftertaxering skall dock kunna ske på samma sätt som nu, men besluten skall få fattas av skattemyndigheterna. Väljer den enskilde att överklaga ett beslut av en skattemyndighet till länsrätt skall det allmännas talan föras av länskattemyndigheten som sådan.

Sedan skatteförenklingskommittén härafter avlämnat två betänkan- den (SOU 1988:21 och 22) Ny taxeringslag — reformerad skattepro-

cess med detaljförslag och förslag till lagtext med kommentar, har ärendet beretts inom regeringskansliet och en lagrådsremiss avses lämnas inom kort. Inriktningen är att avlämna en proposition till riksdagen under våren 1990.

Det allmännas processföring

Som nyss nämnts innebär principbeslutet att uppgiften att föra det allmännas talan i skatteprocessen skall fullgöras av skattemyndigheterna som sådana.

I motion Sk802 (yrkande 15) av Bo Lundgren m.fl. (m) begärs förslag om inrättande av en gentemot skattemyndigheten fristående organisation som skall föra det allmännas talan i taxeringsprocessen. Lennart Brunander (c) begär i motion Sk805 förslag om ändring i taxeringslagen så att en och samma tjänsteman inte agerar både som taxeringsnämndsordförande och handläggare i länsrätt i samma ärende. Motionären torde emellertid avse det förhållandet att det enligt principbeslutet inte möter något hinder att den tjänsteman som handlagt ett ärende i samband med ett grundläggande taxeringsbeslut också företräder det allmänna i en senare process, om denne tjänsteman anses mest lämpad för uppgiften.

Vad först gäller frågan vem som skall ta befattning med ett visst skatteärende i en domstol vill utskottet erinra om att det av jävsreglerna i förvaltningsprocesslagen följer att ingen får inta en dömande funktion i ett mål eller ärende som han eller hon redan tidigare tagit befattning med hos någon annan myndighet. Vad därefter gäller frågan hur det allmännas processverksamhet skall vara organiserad vill utskottet erinra om att riksdagens tidigare ställningstagande grundar sig på en önskan att så långt det är möjligt samordna processverksamheten med övrig beskattningsverksamhet hos skattemyndigheterna. Målsättningen är bl.a. att forma ett enhetligt och konsekvent uppträdande gentemot de skattskyldiga. Utskottet anser att det i motionerna inte har åvägabringats någon omständighet som bör föranleda ett ändrat ställningstagande i denna fråga men vill samtidigt nu liksom tidigare betona de starka krav på objektivitet som ställs på skattetjänstemännen inkl. processförarna och att de alla skall eftersträva att nå riktiga och rättsenliga beskattningsbeslut. Hela frågan kommer emellertid enligt vad utskottet erfarit att tas upp på nytt i den kommande lagrådsremissen och utskottet anser att ett slutligt ställningstagande till frågan bör anstå till dess att resultatet även av denna fas av beredningen föreligger. Utskottet avstyrker således motion Sk802 i denna del och motion Sk805.

Förtryckta blanketter för förenklad självdeklaration

I motion Sk802 (yrkande 7) yrkar Bo Lundgren m.fl. (m) att de inkomstuppgifter som skattemyndigheterna erhållit skall finnas förtryckta i den förenklade självdeklarationen. Motionärerna anför att den valda lösningen med förenklad självdeklaration som innebär att

endast befintliga registeruppgifter förtrycks innebär att den enskilde fråntas den enligt deras mening självklara rätten att säkert veta vilket belopp han eller hon deklarerar.

Utskottet har tidigare framhållit att ett sådant system som motionärerna förordar skulle medföra en oacceptabel senareläggning av deklarationstidpunkten. Denna uppfattning vann ytterligare stöd vid utskottets offentliga utfrågning förra året då företrädare från riksskatteverket uppgav att en sådan övergång skulle skapa avsevärda problem men att en reform på längre sikt möjligen var tänkbar. Utskottet har inte funnit anledning att ändra sin ståndpunkt i denna fråga utan avstyrker motion Sk802 i denna del.

Kontrolluppgifter avseende ränteinkomster

Kontrolluppgift avseende ränta skall enligt gällande bestämmelser i taxeringslagen inte lämnas i fråga om bank, hypoteksinstitut, försäkringsanstalt, aktiebolag och förening som tilldelats organisationsnummer, vilka lånat ut pengar mot ränta till kreditinstituten. Bestämmelser härom infördes i samband med att riksdagen antog reformen om förenklad självdeklaration och motiverades med att kontrolluppgiftsskyldigheten inte fick vara alltför omfattande och att det för en förenkling av löntagarbeskattningen var tillräckligt om uppgifter lämnades om fysiska personer (prop. 1984/85:180 s. 100, SkU 1984/85:60).

I motion Sk804 av Bengt Silfverstrand och Birthe Sörestedt (båda s) begärs förslag som innebär att kontrolluppgiftsskyldigheten för bankräntor skall omfatta inte bara privatpersoner utan även juridiska personer. Härigenom skulle man enligt motionärerna bidra till att komma till rätta med en betydande underdeklaration av ränteinkomster och dessutom tillgodose starka rättvisekrav.

Utskottet vill erinra om att den nuvarande omfattningen av kontrolluppgiftsskyldigheten avseende ränteinkomster i huvudsak är baserad på de krav som uppställs av systemet med förenklad självdeklaration. Något omedelbart behov av andra kontrolluppgifter än sådana som avser fysiska personer, dödsbo m.fl. som får avge förenklad självdeklaration finns således inte, och med nuvarande beskattningsregler och taxeringsorganisation skulle inte heller de kontrolluppgifter för vissa juridiska personer som skulle strömma in till skattemyndigheterna om motionärernas förslag gick igenom kunna användas på ett meningsfullt sätt. Även med en sådan kontrolluppgiftsskyldighet skulle — liksom för närvarande — en revision behövas för att klarlägga ett företags olika inkomstförhållanden, och vid en sådan granskning kan beskattningsmyndigheterna redan enligt dagens regler få tillgång till de ifrågavarande uppgifterna.

Med detta synsätt saknas enligt utskottets uppfattning anledning att utöka kontrolluppgiftsskyldigheten på det sätt motionärerna begär. Utskottet vill emellertid samtidigt betona angelägenheten av att regler skapas och taxeringsväsendet organiseras så att även företagens skattepliktiga ränteinkomster i full utsträckning tas fram till beskattning. Bl.a. detta har varit ett syfte med de senaste årens reformer av

inkomstbeskattningen och förändringar inom taxeringsorganisationen, som bl.a. är tänkta att ge ökat utrymme för regelmässiga taxeringsrevisioner av företag. Detta är också ett av syftena bakom det pågående arbetet med en skatteomläggning. Utskottet förutsätter att arbetet med att skapa förutsättningar för ett tillfredsställande beskattningsresultat även på detta område fortsätter och om möjligt intensifieras. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sk804.

Taxeringsrevision av ADB-baserade räkenskaper

Riksdagen antog i december 1987 med verkan fr.o.m. den 1 januari 1988 ändrade regler för taxeringsrevision. Härigenom återfick skattemyndigheterna den befogenhet att inhämta information beräffande okända skattskyldiga genom taxeringsrevision (s.k. generella kontroller) som de allmänt ansetts ha fram till ett regeringsrättsavgörande år 1986. Vidare reglerades skattemyndigheternas rätt att granska ADB-material genom att begreppet handling i taxeringslagen gavs samma innebörd som i tryckfrihetsförordningen, dvs. en framställning i skrift eller bild eller en upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel. Den som verkställer revision gavs en rätt att efter begäran få använda terminal eller annat hjälpmedel för att ta del av upptagning som kan uppfattas endast på detta sätt.

Riksdagen antog samtidigt lagen (1987:1231) om automatisk databehandling vid taxeringsrevision, m.m. Enligt lagen utövar datainspektionen tillsyn över att granskning som sker med hjälp av automatisk databehandling inte medför otillbörligt intrång i en registrerads personliga integritet.

I motion Sk802 (yrkande 12) av Bo Lundgren m.fl. (m) begärs att regeringen lägger fram förslag som innebär att taxeringsrevision endast får ske hos bokföringsskyldiga eller annan juridisk person som inte är dödsbo för kontroll av att deklara- och uppgiftsskyldigheten fullgjorts i enlighet med gällande bestämmelser. Vid granskningen bör det enligt motionärerna vara den reviderade själv som på revisorns begäran tar fram aktuella uppgifter.

Enligt vad utskottet erfarit förbereds för närvarande inom justitiedepartementet en utredning om ADB-insyn inom den brottsbekämpande verksamheten. Avsikten är att finansdepartementet skall vara representerat i denna utredning och att även ADB-problem inom skatteområdet — bl.a. inom revisionsverksamheten — skall tas upp. Utskottet anser att man bör avvakta resultatet av denna utredning innan ställning tas till sådana förändringar av revisionsreglerna som motionärerna föreslår och avstyrker därför motionen i denna del.

Tidsgräns för meddelande om avvikelse

Taxeringsnämnderna har enligt taxeringslagen möjlighet att fatta beslut om taxering fram till den 1 november taxeringsåret, då taxeringsnämndernas arbete skall vara avslutat. Innebär beslutet att en taxeringsnämnd avviker från den skattskyldiges deklaration skall taxerings-

nämnden sända en underrättelse om avvikelsen och skälen härför till den skattskyldige. Om den skattskyldige begär det skall taxeringsnämnden härefter ompröva sitt beslut.

I motion Sk802 (yrkande 8) av Bo Lundgren m.fl. (m) begärs förslag som innebär att beslut om avvikelse till den enskildes nackdel bör vara den enskilde till handa senast en månad före taxeringsperiodens utgång.

Enligt vad utskottet erfarit kommer den aktualiserade frågan att tas upp i den kommande lagrådsremissen och resultatet av lagrådets granskning bör enligt utskottet avvaktas innan riksdagen tar någon ställning. Utskottet avstyrker motion Sk802 i denna del.

Beslutsmotivering

Enligt 69 § 1 mom. taxeringslagen skall självdeklaration som icke blivit följd vid taxeringen förses med uppgift om avvikelsen och skälen därför. Tillika skall till den skattskyldige sändas underrättelse om i vilka hänseenden deklarationen frångåtts samt om skälen härför. Det samma gäller beträffande avvikelse från annan av skattskyldig till ledning för taxering lämnad uppgift eller upplysning.

I motion Sk802 (yrkande 9) av Bo Lundgren m.fl. (m) föreslås att bestämmelser införs i taxeringslagen om att verkställd taxering skall vara klart och fullständigt motiverad.

Enligt utskottets mening är motionärernas krav tillgodosett redan genom de regler som redovisats ovan. Utskottet avstyrker därför motionen i denna del.

Myndighet som beslutar om eftertaxering

Riksdagens principbeslut om ett nytt taxeringsförfarande innebär bl.a. att beslut om eftertaxering skall kunna fattas av lokal skattemyndighet och länsskattemyndighet. Bo Lundgren m.fl. (m) begär i motion Sk802 (yrkande 10) att beslut om eftertaxering skall fattas av länsrätt, ej av lokal skattemyndighet eller länsskattemyndighet.

Enligt vad utskottet erfarit är regeringens avsikt att fullfölja principbeslutet i den kommande lagrådsremissen. Utskottet anser att det i motionen inte har lämnats något skäl till att nu frångå principbeslutet men finner också att ett slutligt ställningstagande till frågan bör anstå till dess att resultatet av lagrådets granskning föreligger. Utskottet avstyrker således motion Sk802 i denna del.

Förutsättningarna för eftertaxering

Förutsättningarna för eftertaxering regleras i 114 § taxeringslagen. Därin ingår att den skattskyldige skall ha lämnat ett oriktigt meddelande i uppgift eller upplysning till ledning för taxering eller, trots att uppgiftsplikt förelegat, underlåtit att lämna uppgift eller infordrad upplysning. Vidare skall det oriktiga meddelandet ha föranlett ett för lågt skatteuttag och den skatt som undandragits inte vara ringa. Något krav

på att det oriktiga meddelandet lämnats uppsåtligt eller av vårdslöshet uppställs inte. Det krävs endast att meddelandet objektivt sett är oriktigt.

I motion Sk802 (yrkande 11) av Bo Lundgren m.fl. (m) begärs förslag till ändring av bestämmelserna så att eftertaxering ej får åsättas om i deklarationen lämnats de upplysningar skattebetalaren rimligen trott sig böra lämna eller taxeringsnämnden underlåtit att inom ramen för sitt arbete utreda den aktuella skattefrågan. Marianne Jönsson och Agne Hansson (båda c) begär i motion Sk812 ett uttalande om att eftertaxering inte får ske om en deklarant efter bästa förstånd lämnat de uppgifter han trott vara av betydelse för att taxeringsnämnden skall komma fram till ett riktigt beslut.

Enligt vad utskottet erfarit förbereds inom finansdepartementet en översyn av eftertaxerings- och skattetilläggsreglerna med sikte på att avlämna en departementsstencil före sommaren. Utskottet anser att resultatet av denna översyn bör avvaktas innan ställning tas till en ändring av reglerna och avstyrker därför de berörda motionsyrkandena.

Skattetillägg

Om en skattskyldig har lämnat en oriktig uppgift i sin självdeklaration och skatteuttaget hade blivit för lågt, om uppgiften godtagits, kan skattetillägg påföras. Ett skattetillägg får efterges, om felaktigheten kan antas ha sådant samband med den skattskyldiges ålder, sjukdom, bristande erfarenhet eller därmed jämförligt förhållande att den kan anses ursäktlig.

I motion Sk802 (yrkande 17) av Bo Lundgren m.fl. (m) begärs förslag till ändring av reglerna om skattetillägg så att hänsyn kan tas till omständigheterna i det enskilda fallet. Allan Ekström (m) begär i motion Sk807 en översyn av reglerna med sikte på att ta bort skattetillägget om uppsåt eller oaktsamhet ej föreligger.

Som utskottet nämnt ovan kommer inom kort en översyn av bl.a. skattetilläggsreglerna att igångsättas inom finansdepartementet. Utskottet anser att ett ställningstagande även till frågan om en ändring av skattetilläggsreglerna bör anstå till dess att resultatet av denna översyn föreligger och avstyrker därför motion Sk802 i denna del samt motion Sk807.

Lagföring av skattebrott m.m.

I motion Sk822 av Hans Göran Franck m.fl. (s) uttalas önskemål om en översyn av rutinerna att åtalsanmäla eller påföra skattetillägg vid misstanke om skattebrott. Motionärerna åberopar att det sällan förekommer att länsstatemyndigheterna anmäler misstänkta skattebrott och andra misstänkta brott såsom bokföringsbrott till åtal.

Utskottet delar den i motionen framförda uppfattningen att det ofta kan vara en vanskelig fråga att vid de olika fall av skatteundandraganden som skattemyndigheterna påträffar avgöra huruvida saken kan bero med ett påförande av skattetillägg eller om ärendet bör föras

vidare till åtal. Det får i första hand anses ankomma på riksskatteverket att genom vägledande anvisningar hjälpa myndigheterna i denna bedömning och åstadkomma en enhetlig praxis på området. Utskottet utgår emellertid från att en bättre ordning på detta område kommer att följa med en förbättrad revisionsverksamhet, något som statsmakterna och riksskatteverket för närvarande också prioriterar högt. Riksskatteverket har för innevarande budgetår tilldelats särskilda medel för kontroll av svårkontrollerade branscher, och avsikten är att dessa medel skall användas dels till verksamheten med samordnad planmässig revision av stora bolag och dels för revisioner av skatteflyktstransaktioner och ekonomisk brottslighet. Vidare har särskilda satsningar gjorts på utbildning och användning av särskilda ADB-revisorer inom skatteförvaltningen och under 1990 planeras dessutom bl.a. utbildning av ytterligare ADB-revisorer. För budgetåret 1990/91 har verket ansökt om att få åtminstone 10 milj. kr. i ytterligare medel för att satsningen på samordnad planmässig revision av stora bolag och fortsatt utredning av skatteflyktstransaktioner skall kunna utökas. Det kommer således att finnas anledning att återkomma till denna fråga vid behandlingen av nästa års budget. Med det anförda avstyrker utskottet motion Sk822.

Anstånd

Anstånd med inbetalning av skatt regleras i uppbördslagen (1953:272). Besvär över taxering inverkar i princip inte på skyldigheten att erlagga den skatt som besvären rör men den skattskyldige kan ansöka om anstånd med inbetalningen av skatten. Om besvär har anförts av en skattskyldig över taxeringsnämndens beslut om taxering och länsskattemyndigheten helt eller delvis har tillstyrkt besvären eller ansökan om anstånd eller det — utan att yttrande inhämtats av länsskattemyndigheten — kan med skäl antas att besvären kommer att bifallas helt eller delvis, får anstånd medges till det belopp som betingas härav.

I motion Sk802 (yrkande 16) av Bo Lundgren m.fl. (m) begärs förslag om en generell rätt till anstånd med erläggande av skatten så länge ett taxeringsbeslut inte vunnit laga kraft om inte den skattskyldige på ett otillbörligt sätt försöker undgå betalning genom att anförda s.k. okynnesbesvär. Rune Backlund m.fl. (c, m, fp) begär i motion Sk814 också att förslag med förtur skall läggas fram om vidgade möjligheter till anstånd med betalning av tvistig skatt.

Enligt vad utskottet erfarit kommer anståndsreglerna att tas upp i den kommande lagrådsremissen på grundval av det förslag som lagts fram i skatteförenklingskommitténs betänkande. Avsikten är att anstånd skall medges i ökad utsträckning när utgången av en skatteprocess bedöms som oviss eller om skattebetalningen skulle medföra betydande skadeverkningar för den skattskyldige eller annars framstå som obillig. Enligt utskottets mening bör lagrådets granskning av frågan avvaktas innan ställning tas och utskottet avstyrker därför motion Sk802 i denna del samt motion Sk814.

I motion Sk802 (yrkande 2) av Bo Lundgren m.fl. (m) begärs att riksdagen uttalar sig för ett tolkningsföretråde för enskilda skattebetalare när lagstiftning, förarbeten och rättspraxis inte ger klart belägg hur en viss fråga skall avgöras.

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning att taxeringsmyndigheterna inte bör ha särskilda förhållningsregler i fråga om regeltolkningen som skiljer sig från vad som i allmänhet gäller för de rättstillämpande myndigheterna. Vad gäller frågan om tolkningsföretråde i avvaktan på domstolsprövning av en skattefråga vill utskottet hänvisa till vad som nyss sagts i fråga om anstånd. En reglering av anståndsreglerna i enlighet med skatteförenklingskommitténs förslag skulle i allt väsentligt tillgodose kravet på ett tolkningsföretråde för de skattskyldiga till dess att saken avgjorts av domstol. Som tidigare sagts finner emellertid utskottet att ett slutligt ställningstagande till frågan bör anstå till dess att lagrådets granskning föreligger. Utskottet avstyrker motion Sk802 i aktuell del.

Fyllnadsinbetalningsavgiften

Genom riksdagsbeslut i december 1988 infördes en avgift på 2 % på fyllnadsinbetalningar av preliminär skatt som görs under tiden den 19 januari — den 30 april taxeringsåret. När underlaget för avgiften bestäms skall ett belopp på 20 000 kr. räknas av (prop. 1988/89:46, bet. 1988/89:SkU4 s. 28-29).

I motion Sk808 av Knut Ift på fyllnadsinbetalningar av preliminär skatt som görs under tiden den 19 januari - den 30 april taxeringsåret. Motionären anser det oacceptabelt att en skattskyldig skall behöva fastställa sin inkomstnivå långt innan deklarationen skall vara avlämnad och även innan han eller hon fått kontrolluppgift från arbetsgivare.

Utskottet vill erinra om motivet bakom den ifrågavarande bestämmelsen som är att motverka ett ohämmat utnyttjande av möjligheterna till skattekredit och skapa ett ekonomiskt incitament att göra fyllnadsinbetalning av preliminärskatt tidigare än den 19 januari under taxeringsåret. Utskottet har tidigare även ansett att det lämnade fribeloppet om 20 000 kr. ger ett tillräckligt friutrymme vid bedömningen av den slutliga skattens storlek. Utskottet finner nu ingen anledning att frångå sin tidigare uppfattning härvidlag och vill dessutom framhålla att de aktuella bestämmelserna varit i kraft endast en kort tid. För fysiska personer och dödsbon har de ännu inte hunnit tillämpas eftersom de i fråga om dessa är avsedda att tillämpas första gången vid 1990 års debitering. Någon egentlig erfarenhet av reglerna har således ännu inte vunnits och utskottet finner att frågan om en ändring — eller ett upphävande — av reglerna är alldeles för tidigt väckt. Utskottet avstyrker motionen.

Länsskattemyndigheten får enligt 85 § 2 mom. uppbördslagen efter ansökan av den skattskyldige besluta att kvarskatteavgiften på 10 % skall utgå med endast 5 %. En sådan nedsättning får meddelas om skillnaden mellan den slutliga och den preliminära skatten beror på förhållande, som den skattskyldige inte kunnat råda över.

I motion Sk813 av Lars De Geer (fp) begärs förslag till ändring av bestämmelserna så att hela kvarskatteavgiften får efterges. Motionären finner det rimligt att den skattskyldige kan återfå hela kvarskatteavgiften om t.ex avgiften förorsakats av fel från myndigheternas sida.

Att en viss avgift skall utgå också när gäldenären inte kunnat hjälpa förseningen har motiverats av att dröjsmålet med skatteinbetalningen annars skulle medföra en räntevinst för den skattskyldige på andra skattskyldigas bekostnad. Utskottet anser inte att det i motionen har anförts något som bör föranleda en förändring i detta synsätt utan avstyrker motionen.

Uppdragsgivares ansvar för uppdragstagares skatt

Om en arbetsgivare utan skäligen anledning underlåter att göra avdrag för preliminär skatt eller kvarskatt är han ansvarig för skatten. Skäligen anledning att underlåta skatteavdrag skall anses föreligga, om arbetsgivaren inte insett att han varit arbetsgivare och med hänsyn till föreliggande omständigheter måste anses ha saknat anledning räkna med att han var arbetsgivare. Om uppdragstagaren var registrerad till preliminär A-skatt måste dessutom särskilda skäl föreligga. I fråga om ansvaret för ej inbetalda socialavgifter finns en motsvarande eftergiftsgrund.

I motion Sk802 (yrkande 18) av Bo Lundgren m.fl. (m) begärs förslag som går ut på att en uppdragsgivare inte skall kunna åläggas betalningsansvar för preliminärskatter och sociala avgifter om uppdragstagaren vid avtalets ingående är registrerad för betalning av preliminär B-skatt eller för redovisning av mervärdeskatt. Ej heller skall enligt motionen, oaktat att någon av dessa förutsättningar är uppfyllda, betalningsansvar kunna krävas om det är uppenbart att ersättningen för uppdragstagaren utgör intäkt av jordbruksfastighet eller av rörelse. I yrkande 19 samma motion begärs dessutom en ändring av arbetsgivarbegreppet.

Inom finansdepartementet har utarbetats en promemoria (Ds 1988:59 F-skattebevis — nya regler för skatteavdrag och socialavgifter) med förslag om införande av en ny skattsedelstyp benämnd F-skattesedel, vilken skall utgöra ett bevis på att innehavaren är företagare registrerad och därför själv skall betala sin preliminära skatt och socialavgifter i form av egenavgifter. Promemorian har remissbehandlats och ärendet bereds för närvarande inom finansdepartementet. Ett genomförande av detta förslag skulle i allt väsentligt tillgodose motionärernas önskemål, men utskottet anser att ställning bör tas först sedan resultatet av beredningen föreligger. Utskottet avstyrker därför motionen i aktuella delar.

I lagen (1982:1006) om avdrags- och uppgiftsskyldighet för vissa uppdragsersättningar (AUL) föreskrivs att uppdragsgivare i vissa fall skall ha skyldighet att göra skatteavdrag och lämna uppgift om utgiven ersättning, även om uppdragsgivaren inte är huvudarbetsgivare. I motion Sk802 (yrkande 20) av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkas avskaffande av lagen.

I den nyssnämnda promemorian Ds 1988:59 föreslås bl.a. att AUL upphävs. Även beträffande denna fråga bör enligt utskottets uppfattning resultatet av beredningen inom regeringskansliet avvaktas innan ställning tas. Utskottet avstyrker därför motionen även i denna del.

Ställföreträdarens ansvar för ej inlevererad skatt

Har någon i egenskap av företrädare för arbetsgivare som är juridisk person verkställt skatteavdrag och uppsåtligt eller av grov oaktsamhet underlåtit att inbetala det innehållna beloppet är han tillsammans med arbetsgivaren betalningsskyldig för beloppet. Betalningsskyldigheten kan efterges eller jämkas om det föreligger särskilda skäl.

I motion Sk811 av Filip Fridolfsson m.fl. (m, fp, c) krävs en möjlighet till jämkning i de fall den bristande betalningen beror på förhållanden som företrädaren haft svårt att kontrollera, t.ex. en anställds brottsliga förfarande.

Utskottet vill erinra om att en förutsättning för att en ställföreträdare skall kunna drabbas av det nu aktuella betalningsansvaret är att ställföreträdaren underlåtit att betala in beloppet uppsåtligt eller av grov oaktsamhet, och om att möjlighet till eftergift finns när det föreligger särskilda skäl. Nu liksom tidigare finner utskottet att det saknas anledning att införa ytterligare eftergiftsmöjligheter. Utskottet avstyrker därför motionen.

Skatteflyktslagen

Lagen (1980:865) mot skatteflykt — eller den s.k. generalklausulen — gör det möjligt att under vissa förutsättningar ingripa mot förfaranden som syftar till skatteundandragande. För att ett ingripande skall kunna ske krävs det att en taxering på grundval av förfarandet skulle strida mot lagstiftningens grunder, att förfarandet medför en inte oväsentlig skatteförmån och att förmånen kan anses ha utgjort det huvudsakliga skälet för förfarandet. Generalklausulen har gjorts tidsbegränsad men dess tillämpning har förlängts. För närvarande gäller att den skall tillämpas på rättshandlingar som företagits under tiden den 1 mars 1983 — den 31 december 1989. För ett ingripande med stöd av generalklausulen i dess lydelse före den 1 mars 1983 krävdes bl.a. att förfarandet med hänsyn till det ekonomiska resultat som uppnåtts skulle framstå som en omväg om man bortsåg från skatteeffekten.

I motionerna Sk802 (yrkande 4) av Bo Lundgren m.fl. (m) och Sk801 (yrkande 3) av Bengt Westerberg m.fl. (fp) anförs att generalklausulen i sin nuvarande utformning inte tillgodoser rimliga rättssäker-

hetskrav. I motionerna yrkas därför att den avskaffas. Även i motion Sk821 av Görel Thurdin m.fl. (c) yrkas upphävande av generalklausulen (yrkande 2) men motionärerna begär i första hand att det tidigare omvägsrekvisitet återinförs (yrkande 1).

Enligt vad utskottet erfarit har regeringen för avsikt att under hösten lägga fram en proposition om förlängning av generalklausulen. Vidare bör framhållas att ett betänkande med en översyn av generalklausulen (SOU 1989:81 Ny generalklausul mot skatteflykt) nyligen har presenterats. Avsikten är att betänkandet skall remissbehandlas och enligt vad utskottet erfarit kommer remisstiden att utgå den 1 februari 1990. Det finns således anledning att vänta med ett ställningstagande till frågan om en förändring av generalklausulen — eller om den över huvud taget skall vara kvar — i avvaktan på ytterligare underlag i frågan. Utskottet avstyrker följaktligen samtliga här behandlade motionsyrkanden.

Omvänd generalklausul

I motion Sk802 (yrkande 3) av Bo Lundgren m.fl. (m) yrkas införande av en "legal nödbroms" när lagstiftningen får orimliga, icke avsedda konsekvenser. Enligt motionärerna är det inte rimligt att enskilda personer hamnar i en ohållbar ekonomisk situation beroende på att alla konsekvenser av en lagstiftning inte har kunnat förutses. Bengt Westerberg m.fl. (fp) yrkar i motion Sk801 (yrkande 4) införande av en tolkningsregel till den skattskyldiges förmån i de fall vederbörande på grund av lagstiftningens bristande utformning utsätts för en beskattning som är oskälig och inte står i överensstämmelse med lagstiftningens grunder.

Utskottet anser — nu liksom tidigare — att en bestämmelse med denna innebörd skulle leda till närmast oöverstigliga svårigheter i den praktiska tillämpningen och avstyrker därför motionerna i aktuell del.

En översyn av skattelagstiftningen

I motion Sk802 (yrkande 1) av Bo Lundgren m.fl. (m) framhålls behovet av en översyn av skattelagstiftningen i syfte att skapa klara och generella regler. Motionärerna begär ett uttalande av riksdagen härom.

De utredningar som för närvarande föreligger beträffande såväl den direkta som den indirekta beskattningen (SOU 1989:33-38) har alla bl.a. till syfte att åstadkomma en genomgripande omläggning av beskattningen som bl.a. tillgodoser behovet av enkla och lättbegripliga regler. Ett intensivt arbete med att bereda detta stora och svåra ärende pågår för närvarande. Någon mening med ett uttalande nu av den innebörd motionärerna vill ha finns enligt utskottets uppfattning inte och utskottet avstyrker därför motionen i denna del.

I bevissäkringslagen (1975:1027) finns de regler som ger skattemyndigheterna rätt att eftersöka och ta hand om räkenskapsmaterial och annat som behövs för kontroll av de skattskyldigas deklarationer. En grundläggande förutsättning för eftersökning är att det finns risk att den som skall tillhandahålla materialet i stället undanhåller eller förvanskar det. Beslut fattas av domstol. Eftersökning eller annan liknande åtgärd får beslutas endast om vikten av att åtgärden vidtas är tillräckligt stor för att uppväga det intrång eller annat men som åtgärden innebär för den enskilde.

I motionerna Sk802 (yrkande 13) av Bo Lundgren m.fl. (m), Sk801 (yrkande 2) av Bengt Westerberg m.fl. (fp) och Sk816 av Martin Olsson (c) yrkas att bevissäkringslagen upphävs. Enligt motionärerna tillämpas lagen på ett från rättssäkerhetssynpunkt oacceptabelt sätt.

Utskottet vidhåller sin tidigare bedömning att bevissäkringslagen behövs för att under vissa förutsättningar kunna säkerställa nödvändigt kontrollmaterial. Utskottet vill också erinra om de ändringar i bevissäkringslagen som riksdagen beslutade om hösten 1987 med syfte att förstärka den enskildes rättssäkerhet. Dessa ändringar gällde i huvudsak införande av en proportionalitetsregel, förstärkt skydd för intrång i bostad och förstärkt skydd för känsliga uppgifter. Utskottet anser att lagens regler numera innefattar en rimlig avvägning mellan myndigheternas kontrollbehov och den enskildes berättigade rättssäkerhetskrav. Utskottet avstyrker således motionerna Sk802 och Sk801 i denna del samt motion Sk816.

Viss rådgivningsverksamhet

I motion Sk809 av Alexander Chrisopoulos och Björn Samuelson (båda vpk) begärs förslag om tillskapande av förutsättningar för vanligt folk att på lagligt sätt undanhålla pengar från privatbanker, försäkringsbolag och privata industrier (yrkande 1). Motionärerna begär också inrättande av statsfinansierade rådgivningsbyråer med nämnda syfte (yrkande 2).

Utskottet vill av lätt insedda skäl inte medverka till att inrätta skattefinansierade byråer med syfte att lämna rådgivning åt privatpersoner om hur de på olika sätt skall kunna göra förtjänster på bekostnad av banker och andra penningförvaltande institutioner, även om verksamheten i och för sig skulle hålla sig inom lagens ramar. Utskottet vill emellertid samtidigt peka på möjligheten för mindre bemedlade enskilda personer som kommer i rättslig tvist med en ekonomiskt starkare motpart att ansöka om allmän rättshjälp, som bl.a. syftar till att ingen av ekonomiska skäl skall vara förhindrad att ta till vara sina rättsliga intressen. Med det anförda avstyrker utskottet motionen.

Utskottet hemställer

1. beträffande *ett upphävande av betalningssäkringslagen*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Sk810,

2. beträffande *riskrekvisitet*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Sk1 yrkande 1 och 1989/90:Sk2 yrkande 1 samt motion 1988/89:Sk801 yrkande 1 i denna del,

res. 1 (m, fp, c)

3. beträffande *motivering av beslut om betalningssäkring*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Sk801 yrkande 1 i denna del,

res. 2 (m, fp, mp)

4. beträffande *beviskravet*
att riksdagen med bifall till proposition 1989/90:3 i denna del och motion 1988/89:Sk801 yrkande 1 i denna del och med anledning av motion 1988/89:Sk802 yrkande 14 i denna del beslutar utforma beviskravet i enlighet med vad utskottet angett,

5. beträffande *munlig förhandling*
att riksdagen bifaller proposition 1989/90:3 i denna del och avslår motion 1989/90:Sk1 yrkande 2,

res. 3 (m)

6. beträffande *hävande efter viss tid av beslut om betalningssäkring*
att riksdagen bifaller proposition 1989/90:3 i denna del och avslår motionerna 1989/90:Sk1 yrkande 3 och 1989/90:Sk2 yrkande 2 samt motionerna 1988/89:Sk802 yrkande 14 i denna del och 1988/89:Sk801 yrkande 1 i denna del,

res. 4 (m, fp, c)

7. beträffande *uidsfrist för handläggning av mål beträffande betalningssäkrad fordran*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Sk1 yrkande 4, 1988/89:Sk802 yrkande 14 i denna del och 1988/89:Sk801 yrkande 1 i denna del,

res. 5 (m, fp, c, vpk)

8. beträffande *öppna mål*
att riksdagen bifaller proposition 1989/90:3 i denna del och avslår motion 1988/89:Sk802 yrkande 14 i denna del,

9. beträffande *det allmännas företrädare i betalningssäkringsmål*
att riksdagen bifaller proposition 1989/90:3 i denna del och avslår motion 1989/90:Sk1 yrkande 5,

res. 6 (m)

10. beträffande *förmånsrätt*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Sk1 yrkande 6,

res. 7 (m, fp)

11. beträffande *strikt skadeståndsansvar*

att riksdagen bifaller proposition 1989/90:3 i denna del och avslår motionerna 1989/90:Sk1 yrkande 7 i denna del och 1989/90:Sk2 yrkande 5 samt motionerna 1988/89:Sk802 yrkande 14 i denna del och 1988/89:Sk801 yrkande 1 i denna del,

res. 8 (m, fp, c)

12. beträffande *visst väsentlighetskrav för skadestånd*

att riksdagen bifaller proposition 1989/90:3 i denna del och avslår motionerna 1989/90:Sk1 yrkande 7 i denna del och 1989/90:Sk2 yrkande 3,

res. 9 (m)

res. 10 (fp)

13. beträffande *ersättningsberättigade skador*

att riksdagen bifaller proposition 1989/90:3 i denna del och avslår motion 1989/90:Sk1 yrkande 7 i denna del,

res. 11 (m)

14. beträffande *ersättning för biträde m.m.*

att riksdagen bifaller proposition 1989/90:3 i denna del och avslår motionerna 1989/90:Sk1 yrkande 7 i denna del och 1989/90:Sk2 yrkande 4,

res. 12 (m, fp)

15. beträffande *viss begränsning av skadeståndsansvaret*

att riksdagen bifaller proposition 1989/90:3 i denna del och avslår motionerna 1989/90:Sk1 yrkande 7 i denna del och 1989/90:Sk3,

res. 13 (m, fp, c)

16. beträffande *jämkning av skadeståndet*

att riksdagen bifaller proposition 1989/90:3 i denna del och avslår motion 1989/90:Sk2 yrkande 6,

res. 14 (m, fp)

17. beträffande *sekretess*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Sk802 yrkande 14 i denna del,

res. 15 (m) -villk. 8, 9, 11-14

18. beträffande *propositionen i övrigt utom lagförslagen*

att riksdagen bifaller proposition 1989/90:3 i denna del,

19. beträffande *lagförslagen i propositionen*

att riksdagen till följd av vad utskottet ovan anført och hemställt antar de vid proposition 1989/90:3 fogade förslagen till

a) lag om ändring i lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter,

b) lag om ändring i förvaltningsprocesslagen (1971:291),

c) lag om ändring i konkurslagen (1987:672),

res. 1-6, 8-14

20. beträffande *det allmännas processföring*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Sk802 yrkande 15 och 1988/89:Sk805,

res. 16 (m, fp, c)

21. beträffande *förtryckta blanketter för förenklad självdeklaration*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Sk802 yrkande 7,

res. 17 (m, c)

s.y. 1 (fp)

22. beträffande *kontrolluppgifter avseende ränteinkomster*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Sk804,

res. 18 (vpk)

23. beträffande *taxeringsrevision av ADB-baserade räkenskaper*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Sk802 yrkande 12,

res. 19 (m, fp)

24. beträffande *tidsgräns för meddelande om avvikelser*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Sk802 yrkande 8,

res. 20 (m, fp, c, mp)

25. beträffande *beslutsmotivering*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Sk802 yrkande 9,

res. 21 (m, fp)

26. beträffande *myndighet som beslutar om eftertaxering*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Sk802 yrkande 10,

res. 22 (m)

27. beträffande *förutsättningarna för eftertaxering*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Sk802 yrkande 11 och 1988/89:Sk812,

res. 23 (m, c)

28. beträffande *skattetillägg*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Sk802 yrkande 17 och 1988/89:Sk807,

res. 24 (m, fp, c)

29. beträffande *lagföring av skattebrott m.m.*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Sk822,

res. 25 (vpk, mp)

30. beträffande *anstånd*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Sk802 yrkande 16 och 1988/89:Sk814,

res. 26 (m, fp, c)

31. beträffande *tolkningsföreträdare*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Sk802 yrkande 2,

res. 27 (m)

32. beträffande *fyllnadsinbetalningsavgiften*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Sk808,

res. 28 (m, fp)

33. beträffande *nedsättning av kvarskatteavgift*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Sk813,

res. 29 (m, fp)

34. beträffande *uppdragsgivares ansvar för uppdragstagares skatt m.m.*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Sk802 yrkandena 18 och 19,

res. 30 (m, fp, c)

35. beträffande *avdrags- och uppgiftsskyldighet*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Sk802 yrkande 20,

res. 31 (m)

36. beträffande *ställföreträdarens ansvar för ej inlevererad skatt*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Sk811,
res. 32 (m, fp, c)

37. beträffande *skatteflyktslagen*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Sk802 yrkande 4,
1988/89:801 yrkande 3 och 1988/89:Sk821 yrkandena 1 och 2,
res. 33 (m, fp, c)

38. beträffande *omvänd generalklausul*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Sk802 yrkande 3 och
1988/89:Sk801 yrkande 4,
res. 34 (m, fp, mp)

39. beträffande *en översyn av skattelagstiftningen*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Sk802 yrkande 1,
res. 35 (m)

40. beträffande *bevisräkringslagen*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Sk802 yrkande 13,
1988/89:Sk801 yrkande 2 och 1988/89:Sk816,
res. 36 (m, fp, c)

41. beträffande *viss rådgivningsverksamhet*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Sk809 yrkandena 1 och 2.
s.y. 2 (vpk)

Stockholm den 7 november 1989

På skatteutskottets vägnar

Lars Hedfors

Närvarande: Lars Hedfors (s), Bo Lundgren (m), Torsten Karlsson (s), Kjell Johansson (fp), Anita Johansson (s), Hugo Hegeland (m), Bruno Poromaa (s), Yvonne Sandberg-Fries (s), Karl-Gösta Svenson (m), Leif Olsson (fp), Rolf Kenneryd (c), Lars Bäckström (vpk), Gösta Lyngå (mp), Kjell Nordström (s), Karl Hagström (s), Håkan Hansson (c) och Lisbeth Staaf-Igelström (s).

Reservationer

1. Riskrekvisitet (mom. 2 och 19 i motsvarande del)

Bo Lundgren (m), Kjell Johansson (fp), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m), Leif Olsson (fp), Rolf Kenneryd (c) och Håkan Hansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Enligt propositionen" och slutar med "aktuella motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Med propositionens förslag kommer betalningssäkring liksom hittills att användas när en skattskyldig visserligen har dålig ekonomi men inte är insolvent, kanske därför att skattefordringarna ännu inte är förfallna till betalning. Betalningssäkring kan alltså i praktiken tillgripas redan innan konkursgrund föreligger och i själva verket vara en åtgärd som framkallar en konkurs och som spolierar en gäldenärs ansträngningar att undvika konkurs. Staten kan således inför en befärad konkurs genom beslut om betalningssäkring säkerställa sin fordran till förfång för gäldenärens andra borgenärer. Mot denna bakgrund anser utskottet att det s.k. riskrekvisitet getts en alltför vid utformning. Enligt utskottets uppfattning bör betalningssäkring endast omfatta de fall då det s.k. sabotagekravet är uppfyllt, vilket — som föreslagits i en av motionerna — bör uttryckas genom att det skäligen kan befaras att gäldenären inte kommer att betala fordringen. Med det anförda tillstyrker utskottet motionerna Sk1, Sk2 och Sk801 i denna del.

dels att momenten 2 och 19 i motsvarande del i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. beträffande *riskrekvisitet*

att riksdagen bifaller motionerna 1989/90:Sk1 yrkande 1 och 1989/90:Sk2 yrkande 1 samt motion 1988/89:Sk801 yrkande 1 i denna del,

19. beträffande *lagförslagen i propositionen såvitt avser riskrekvisitet*

att riksdagen i fråga om lagen om ändring i lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter beslutar göra den ändringen i 4 § första stycket att orden "påtaglig risk föreligger" byts ut mot "det skäligen kan befaras".

2. Motivering av beslut om betalningssäkring (mom. 3 och 19 i motsvarande del)

Bo Lundgren (m), Kjell Johansson (fp), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m), Leif Olsson (fp) och Gösta Lyngå (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Även föredragande" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Av propositionen framgår att domstolarna i sina beslut om betalningssäkring inte sällan lämnar en bristande redovisning för skälen för beslutet. För att råda bot på detta förhållande tillstyrker utskottet förslaget i motion Sk801 att införa en bestämmelse att ett beslut om betalningssäkring skall motiveras.

dels att momenten 3 och 19 i motsvarande del i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *motivering av beslut om betalningssäkring*

att riksdagen bifaller motion 1988/89:Sk801 yrkande 1 i denna del,

19. beträffande *lagförslagen i propositionen såvitt avser motive-
ring av beslut om betalningssäkring*
att riksdagen beslutar lägga till följande mening till 4 § andra
stycket lagen om ändring i lagen (1978:880) om betalningssäk-
ring för skatter, tullar och avgifter: "I beslut om betalningssäk-
ring skall skälen för åtgärden anges."

3. Muntlig förhandling (mom. 5 och 19 i motsvarande del)

Bo Lundgren, Hugo Hegeland och Karl-Gösta Svenson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med
"Utskottet delar" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Med beaktande av att ett beslut om betalningssäkring innebär ett
kraftigt ingrepp i gäldenärens förfoganderätt över sin egendom är det
enligt utskottets mening synnerligen viktigt att gäldenären får tillfälle
att personligen komma till tals med domstolen. Utskottet ansluter sig
därför till den uppfattning som förs fram i motion Sk1 att domstolen
inte bör kunna vägra muntlig förhandling när en gäldenär begärt att
sådan skall hållas. Utskottet föreslår att lagtexten utformas i enlighet
härmed.

dels att momenten 5 och 19 i motsvarande del i utskottets hemställan
bort ha följande lydelse:

5. beträffande *muntlig förhandling*

att riksdagen med anledning av proposition 1989/90:3 i denna
del och med bifall till motion 1989/90:Sk1 yrkande 2 beslutar
utforma bestämmelserna om muntlig förhandling i enlighet med
vad utskottet anfört,

19. beträffande *lagförslagen i propositionen såvitt avser muntlig förhandling*

att riksdagen beslutar att andra meningen i 8 § lagen om
ändring i lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter,
tullar och avgifter skall utgå.

4. Hävande efter viss tid av beslut om betalningssäkring (mom. 6 och 19 i motsvarande del)

Bo Lundgren (m), Kjell Johansson (fp), Hugo Hegeland (m), Karl-
Gösta Svenson (m), Leif Olsson (fp), Rolf Kenneryd (c) och Håkan
Hansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar med
"Utskottet ställer" och slutar med "propositionens förslag" bort ha
följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning innebär sex månader en skälig avväg-
ning mellan den enskildes krav på en tidsbegränsning av ett beslut om
betalningssäkring av en icke fastställd fordran för skatt m.m. och det
allmännas behov av tid för utredning. Enligt utskottets uppfattning
räcker denna tidrymd till för att utreda även komplicerade mål, och

utskottet kan därför inte acceptera att tidsfristen får förlängas enbart av det skälet att utredningsmaterialet är omfattande. Med tillgång till en sådan möjlighet befarar utskottet att myndigheterna lätt skulle frestas att inte lägga ned tillräckliga ansträngningar på att åstadkomma en skyndsam utredning. Enligt utskottets uppfattning bör en förlängning få ske endast om den skattskyldige förhalar utredningen — vilket som föreslagits i någon motion bör komma till uttryck i lagtexten genom att det anges att synnerliga skäl skall föreligga — och med högst en månad i taget. Utskottet tillstyrker således motionerna Sk1 och Sk2 i denna del, varigenom propositionen och de övriga motionerna i viss del får anses tillgodosedda.

dels att momenten 6 och 19 i motsvarande del i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

6. *beträffande hävande efter viss tid av beslut om betalningssäk-ring*

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:Sk1 yrkande 3 och 1989/90:Sk2 yrkande 2 och med anledning av proposition 1989/90:3 i denna del och motionerna 1988/89:Sk802 yrkande 14 i denna del och 1988/89:Sk801 yrkande 1 i denna del beslutar utforma bestämmelserna om hävande efter viss tid av beslut om betalningssäkring i enlighet med vad utskottet anfört,

19. *beträffande lagförslagen i propositionen såvitt avser hävande efter viss tid av beslut om betalningssäkring*

att riksdagen beslutar i fråga om 7 § lagen om ändring i lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter *dels* att i första stycket andra meningen ordet "särskilda" skall bytas ut mot ordet "synnerliga", *dels* att stycket skall tillföras en tredje mening av följande lydelse: "Ett beslut om betalningssäk-ring får inte förlängas med mera än en månad åt gången."

5. Tidsfrist för handläggning av mål beträffande betalningssäkrad fordran (mom. 7 och 19 i motsvarande del)

Bo Lundgren (m), Kjell Johansson (fp), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m), Leif Olsson (fp), Rolf Kenneryd (c), Lars Bäckström (vpk) och Håkan Hansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "Även utskottet" och på s. 18 slutar med "behandlade motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Med beaktande av de negativa effekter som en betalningssäkring utgör för gäldenären räcker det enligt utskottets uppfattning inte med en tidsfrist avseende väckande av talan i länsrätten beträffande den aktuella fordringen. Handläggningen av ett sådant mål i länsrätten bör prioriteras och bestämmelser bör införas om att det skall prövas inom ett år från beslutet om betalningssäkring. Förlängning av denna tids-

frist bör endast ske om den skattskyldige har förhalat målets handläggning. Med det anförda tillstyrker utskottet motion Sk1 i denna del, varigenom övriga nu behandlade motioner får anses tillgodosedda.

1989/90:SkU1

dels att momenten 7 och 19 i motsvarande del i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

7. *beträffande tidsfrist för handläggning av mål beträffande betalningssäkrad fordran*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sk1 yrkande 4 och med anledning av motionerna 1988/89:Sk802 yrkande 14 i denna del och 1988/89:Sk801 yrkande 1 i denna del beslutar införa en tidsfrist av det slag utskottet angett,

19. *beträffande lagförslagen i propositionen såvitt avser tidsfrist för handläggning av mål beträffande betalningssäkrad fordran*

att riksdagen i fråga om 7 § lagen om ändring i lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter beslutar att införa

dels ett tredje stycke av följande lydelse:

"Ett beslut om betalningssäkring skall också hävas om domstolen inte har avgjort målet beträffande fastställelse av fordringen eller av underlaget för den inom sex månader från den dag talan skall ha väckts enligt första stycket. Länsrätten får medge förlängning av tidsfristen om den skattskyldige har förhalat utredningen.",

dels ett fjärde stycke av följande lydelse:

"Har ett beslut om betalningssäkring hävts enligt tredje stycket får ett nytt beslut om betalningssäkring på samma grund fattas endast om målet har avgjorts."

6. Det allmännas företrädare i betalningssäkringsmål (mom. 9 och 19 i motsvarande del)

Bo Lundgren, Hugo Hegeland och Karl-Gösta Svenson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det i betalningssäkringsmål är angeläget att det allmännas talan förs av ett fristående allmänt ombud med en gentemot skattemyndigheten oberoende ställning. Utskottet föreslår därför att någon ändring ej görs i 3 § betalningssäkringslagen. Utskottet tillstyrker således motion Sk1 i denna del och avstyrker propositionen i motsvarande del.

dels att momenten 9 och 19 i motsvarande del i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

9. *beträffande det allmännas företrädare i betalningssäkringsmål*

att riksdagen avslår proposition 1989/90:3 i denna del och bifaller motion 1989/90:Sk1 yrkande 5,

19. beträffande lagförslagen i propositionen såvitt avser det allmännas företrädare i betalningssäkringsmål att riksdagen i fråga om lagen om ändring i lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter beslutar att den föreslagna ändringen i 3 § skall utgå.

1989/90:SkU1

7. Förmånsrätt (mom. 10)

Bo Lundgren (m), Kjell Johansson (fp), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m) och Leif Olsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Som bestämmelserna för närvarande är utformade har betalningssäkringslagen längre gående rättsverkningar än kvarstad i vad avser förmånsrätt vid konkurs. Som framförs i motion Sk1 bör emellertid enligt utskottets uppfattning betalningssäkring inte medföra förmånsrätt om statens fordran inte är fastställd vid konkurstillfället. Utskottet anser att riksdagen bör fatta beslut härom och tillstyrker följaktligen motion Sk1 i denna del.

dels att moment 10 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

10. beträffande förmånsrätt

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Sk1 yrkande 6 antar följande

Förslag till Lag om ändring i förmånsrättslagen (1970:979)

Häriigenom föreskrivs att 8 § förmånsrättslagen (1970:979) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Utmätning ger förmånsrätt i den utmäta egendomen. Betalningssäkring ger förmånsrätt i den egendom som har tagits i anspråk.

Föreslagen lydelse

8 §

Utmätning ger förmånsrätt i den utmäta egendomen. Betalningssäkring ger förmånsrätt i den egendom som har tagits i anspråk. Vid konkurs ger betalningssäkring förmånsrätt i den egendom som har tagits i anspråk endast om den fordran som betalningssäkrats var fastställd vid tidpunkten för beslutet om konkurs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

8. Strikt skadeståndsansvar (mom. 11 och 19 i motsvarande del)

1989/90:SkU1

Bo Lundgren (m), Kjell Johansson (fp), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m), Leif Olsson (fp), Rolf Kenneryd (c) och Håkan Hansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Som anför" och på s. 19 slutar med "propositionens förslag" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att föredragande statsrådet själv anför i propositionen att risken för felaktiga beslut är större i betalningssäkringsmål än i annan statlig verksamhet. Enligt utskottets uppfattning är det från rättssäkerhetssynpunkt självklart att en enskild skall ersättas för all skada som han eller hon lidit på grund av ett felaktigt beslut om betalningssäkring, oberoende av om skadan vållats genom fel eller försummelse vid myndighetsutövningen. Eftersom risken för fel inte heller kan undvikas vid beslut om betalningssäkring för fastställda fordringar bör enligt utskottets mening ett strikt skadeståndsansvar föreligga även i dessa fall. Utskottet föreslår, med ändring av förslaget i propositionen, att bestämmelserna utformas i enlighet härmed och tillstyrker således de i detta sammanhang behandlade motionsyrkandena.

dels att momenten 11 och 19 i motsvarande del i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

11. beträffande *strikt skadeståndsansvar*

att riksdagen med anledning av proposition 1989/90:3 i denna del och med bifall till motionerna 1989/90:Sk1 yrkande 7 i denna del och 1989/90:Sk2 yrkande 5 samt motionerna 1988/89:Sk802 yrkande 14 i denna del och 1988/89:Sk801 yrkande 1 i denna del beslutar införa strikt skadeståndsansvar i fråga om både icke fastställda och fastställda fordringar,

19. beträffande *lagförslagen i propositionen såvitt avser strikt skadeståndsansvar*

att riksdagen i fråga om lagen om ändring i lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter beslutar att till 21 § första stycket lägga till följande mening: "Detsamma gäller i fråga om beslut om betalningssäkring för en fordran som fastställts, om genom ett senare beslut beslutet om fastställelse upphävs eller fordringen sätts ned."

9. Visst väsentlighetskrav för skadestånd (mom. 12 och 19 i motsvarande del)

Bo Lundgren, Hugo Hegeland och Karl-Gösta Svenson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Utskottet instämmer" och slutar med "aktuella motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Till skillnad från föredragande statsrådet anser utskottet att skadeståndsansvaret bör vara strikt även i den meningen att alla styrkta skador, alltså även sådana av mindre omfattning, bör ersättas fullt ut. Härav följer att väsentlighetskravet enligt utskottets uppfattning bör tas bort. Utskottet tillstyrker således såvitt nu är i fråga motion Sk1 och avstyrker propositionen och motion Sk2.

dels att momenten 12 och 19 i motsvarande del i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

12. *beträffande visst väsentlighetskrav för skadestånd*

att riksdagen bifaller motion 1989/90:Sk1 yrkande 7 i denna del och avslår proposition 1989/90:3 i denna del och motion 1989/90:Sk2 yrkande 3,

19. *beträffande lagförslagen i propositionen såvitt avser visst väsentlighetskrav för skadestånd*

att riksdagen i fråga om lagen om ändring i lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter beslutar att i 21 § första stycket ordet "väsentligt" skall utgå.

10. Visst väsentlighetskrav för skadestånd (mom. 12 och 19 i motsvarande del)

Kjell Johansson och Leif Olsson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Utskottet instämmer" och slutar med "aktuella motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Utskottet godtar propositionens förslag i så måtto att det bör få föreligga en viss avvikelse mellan betalningssäkringsbeslutet och den fastställda fordringen utan att rätt till ersättning inträder. För att ersättningsrätten inte skall urholkas genom en restriktiv tolkning av ett sådant väsentlighetsrekvisit biträder utskottet samtidigt förslaget i motion Sk2 att avvikelsen fastställs till ett basbelopp. Vidare avstyrker utskottet motion Sk1 i denna del.

dels att momenten 12 och 19 i motsvarande del i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

12. *beträffande visst väsentlighetskrav för skadestånd*

att riksdagen med anledning av proposition 1989/90:3 i denna del bifaller motion 1989/90:Sk2 yrkande 3 och avslår motion 1989/90:Sk1 yrkande 7 i denna del,

19. *beträffande lagförslagen i propositionen såvitt avser visst väsentlighetskrav för skadestånd*

att riksdagen i fråga om lagen om ändring i lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter beslutar att i 21 § första stycket orden "väsentligt lägre belopp än" skall bytas ut mot orden "belopp som med minst ett basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring understiger".

11. Ersättningsberättigade skador (mom. 13 och 19 i motsvarande del)

1989/90:SkU1

Bo Lundgren, Hugo Hegeland och Karl-Gösta Svenson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottet bör principen vara att all skada som den enskilde drabbats av på grund av ett felaktigt beslut om betalningssäkring skall ersättas. Utskottet kan därför inte godta propositionens begränsning till ren förmögenhetsskada. Utskottet föreslår att bestämmelsen utformas i enlighet härmed och tillstyrker motion Sk1 i denna del.

dels att momenten 13 och 19 i motsvarande del i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

13. beträffande *ersättningsberättigade skador*

att riksdagen bifaller motion 1989/90:Sk1 yrkande 7 i denna del och avslår proposition 1989/90:3 i denna del.

19. beträffande *lagförslagen i propositionen såvitt avser ersättningsberättigade skador*

att riksdagen i fråga om lagen om ändring i lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter beslutar att i 21 § första stycket orden "ren förmögenhetsskada" skall bytas ut mot ordet "skada".

12. Ersättning för biträde m.m. (mom. 14 och 19 i motsvarande del)

Bo Lundgren (m), Kjell Johansson (fp), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m) och Leif Olsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "i fråga" bort ha följande lydelse:

Mot bakgrund av föredragande statsrådets i propositionen redovisade uppfattning att riskerna för felaktiga beslut är särskilt stora i betalningssäkringsmål finner utskottet att det är rimligt att ett skadestånd också omfattar den enskildes kostnader för att tillvarata sin rätt. Utskottet föreslår därför att den föreslagna bestämmelsen om att ersättning inte lämnas för kostnader för biträde eller utredning tas bort. Följaktligen tillstyrker utskottet motionerna Sk1 och Sk2 i denna del och avstyrker propositionen i motsvarande del.

dels att momenten 14 och 19 i motsvarande del i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

14. beträffande *ersättning för biträde m.m.*

att riksdagen bifaller motionerna 1989/90:Sk1 yrkande 7 i denna del och 1989/90:Sk2 yrkande 4 och avslår proposition 1989/90:3 i denna del.

19. beträffande *lagförslagen i propositionen såvitt avser ersättning för biträde m.m.*

att riksdagen i fråga om lagen om ändring i lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter beslutar att i 21 § andra stycket sista meningen skall utgå.

1989/90:SkU1

13. Viss begränsning av skadeståndsansvaret (mom. 15 och 19 i motsvarande del)

Bo Lundgren (m), Kjell Johansson (fp), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m), Leif Olsson (fp), Rolf Kenneryd (c) och Håkan Hansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning bör, då fel från myndigheternas sida är begånget, deras ansvar av principiella och moraliska skäl inte vara begränsat till en viss nivå på skadan utan också såvitt avser beloppet vara strikt. Utskottet föreslår således att den föreslagna sjävriskens på 5 000 kr. slopas och tillstyrker motion Sk1 i denna del samt motion Sk3.

dels att momenten 15 och 19 i motsvarande del i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

15. beträffande *viss begränsning av skadeståndsansvaret*

att riksdagen bifaller motionerna 1989/90:Sk1 yrkande 7 i denna del och 1989/90:Sk3 och avslår proposition 1989/90:3 i denna del,

19. beträffande *lagförslagen i propositionen såvitt avser viss begränsning av skadeståndsansvaret*

att riksdagen i fråga om lagen om ändring i lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter beslutar att i 21 § andra stycket första meningen skall utgå.

14. Jämkning av skadeståndet (mom. 16 och 19 i motsvarande del)

Bo Lundgren (m), Kjell Johansson (fp), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m) och Leif Olsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning bör ett skadestånd av aktuellt slag få jämkas endast om det finns ett klart orsakssamband mellan den skattskyldiges handlande och det felaktiga betalningssäkringsbeslutet eller om det annars är *uppenbart* oskäligt att ersättning utgår. Utskottet föreslår att bestämmelserna utformas i enlighet härmed och tillstyrker motion Sk2 i denna del.

dels att momenten 16 och 19 i motsvarande del i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

16. beträffande *jämkning av skadeståndet*

att riksdagen bifaller motion 1989/90:Sk2 yrkande 6 och avslår proposition 1989/90:3 i denna del,

19. beträffande *lagförslagen i propositionen såvitt avser jämkning av skadeståndet*

att riksdagen i fråga om lagen om ändring i lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter beslutar *dels* att i 22 § första meningen orden "medverkat till" byts ut mot ordet "orsakat", *dels* att i samma paragraf andra meningen ordet "uppenbart" sätts in mellan orden "vara" och "oskälighet".

15. Sekretess (mom. 17)

Vid avslag på reservationerna 8, 9, 11—14

Bo Lundgren, Hugo Hegeland och Karl-Gösta Svenson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "aktuella motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning leder det förhållandet att interimistiska beslut om betalningssäkring är offentliga till orimliga konsekvenser. Främst tänker utskottet på de betydande skadeverkningar som enskilda kan drabbas av genom att massmedierna tar upp händelsen. Vidare har någon kronofogdemyndighet under remissbehandlingen framhållit att själva syftet med lagen motverkas genom att pressen får tillgång till sådana beslut redan innan kronofogdemyndigheten haft tillfälle att verkställa beslutet. Mot bakgrund härav anser utskottet att riksdagen bör begära förslag om bestämmelser som gör det möjligt att sekretessbelägga interimistiska beslut om betalningssäkring. Utskottet tillstyrker således motion Sk802 i denna del.

dels att moment 17 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

17. beträffande *sekretess*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sk802 yrkande 14 i denna del hos regeringen begär förslag med den inriktning utskottet angett,

16. Det allmännas processföring (mom. 20)

Bo Lundgren (m), Kjell Johansson (fp), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m), Leif Olsson (fp), Rolf Kenneryd (c) och Håkan Hansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Vad först" och slutar med "motion Sk805" bort ha följande lydelse:

Utskottets borgerliga ledamöter har tidigare ställt sig negativa till att beskattningsmyndigheterna för det allmännas talan i skattemål. Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att det allmännas talan kan föras av ett fristående allmänt ombud med en gentemot skattemyndigheterna

självständig och oberoende ställning. Med det anförda tillstyrker utskottet motion Sk802 i denna del, varigenom även motion Sk805 i väsentliga delar får anses tillgodosedd.

1989/90:SkU1

dels att moment 20 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

20. beträffande *det allmännas processföring*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sk802 yrkande 15 och med anledning av motion 1988/89:Sk805 hos regeringen begär förslag om en organisation för det allmännas processföring i taxeringsprocessen i enlighet med vad utskottet anför,

17. Förtryckta blanketter för förenklad självdeklaration (mom. 21)

Bo Lundgren (m), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m), Rolf Kenneryd (c) och Håkan Hansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning bör det förenklade deklarationsförfarandet vara så utformat att de till skattemyndigheterna inkomna inkomstuppgifterna finns förtryckta på den blankett som översänds till deklaranten och att denne därvid får möjlighet att kontrollera att de uppgifter som kommit in till skattemyndigheten är korrekta. Den förlängda deklarationstid som detta system förutsätter bör enligt utskottets uppfattning inte menligt påverka skattemyndigheternas efterföljande gransknings- och taxeringsarbete. Utskottet tillstyrker därför motion Sk802 i denna del.

dels att moment 21 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

21. beträffande *förtryckta blanketter för förenklad självdeklaration*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sk802 yrkande 7 hos regeringen begär förslag om förtryckta blanketter för förenklad självdeklaration i enlighet med vad utskottet anför,

18. Kontrolluppgifter avseende ränteinkomster (mom. 22)

Lars Bäckström (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Utskottet vill" och på s. 25 slutar med "motion Sk804" bort ha följande lydelse:

Tidigare riksomfattande och regionala kontrollaktioner visar att företagens ränteinkomster i betydande omfattning har underdeklarerats. Det är därför enligt utskottets uppfattning angeläget att skapa ett tillfredsställande kontrollsystem på detta område. Mot den bakgrunden och då en kontrolluppgiftsskyldighet redan finns avseende fysiska personer faller det sig naturligt att utsträcka denna skyldighet till att

omfatta även juridiska personer, något som är motiverat också från rättvisesynpunkt. Utskottet biträder således förslaget härom i motion Sk804.

1989/90:SkU1

dels att moment 22 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

22. beträffande *kontrolluppgifter avseende ränteinkomster*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sk804 hos regeringen begär förslag om en kontrolluppgiftsskyldighet avseende ränteinkomster i enlighet med vad utskottet anför,

19. Taxeringsrevision av ADB-baserade räkenskaper (mom. 23)

Bo Lundgren (m), Kjell Johansson (fp), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m) och Leif Olsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 25 som börjar med "Enligt vad" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Reglerna för taxeringsrevision innebär fr.o.m. den 1 januari 1988 att skattemyndigheterna får tillgång till företagens egna datasystem och tekniska utrustning. Dessutom får myndigheterna rätt att i samband med taxeringsrevision inhämta uppgifter om personer som företagit olika rättshandlingar med ett företag. Utskottet vill i och för sig inte motsätta sig att taxeringsrevision utförs hos företag som har sin redovisning på ADB. Revisionen får emellertid inte läggas upp på ett sådant sätt att otillbörligt intrång i företagets eller tredje persons integritet kan förekomma. Taxeringsrevision bör vidare endast få ske för kontroll av att deklarations- och uppgiftsskyldigheten fullgjorts i enlighet med gällande bestämmelser och endast hos den som är bokföringsskyldig enligt bokföringslagen eller skyldig att föra räkenskaper enligt jordbruksbokföringslagen samt hos annan juridisk person som inte är dödsbo eller myndighet. Enligt utskottets uppfattning bör reglerna därför återges sin tidigare innebörd och regeringen efter ny utredning återkomma med ett nytt förslag om taxeringsrevision. Med det anförda tillstyrker utskottet motion Sk802 i denna del.

dels att moment 23 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

23. beträffande *taxeringsrevision av ADB-baserade räkenskaper*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sk802 yrkande 12 begär förslag om ändrade regler för taxeringsrevision i enlighet med vad utskottet anför.

20. Tidsgräns för meddelande om avvikelser (mom. 24)

Bo Lundgren (m), Kjell Johansson (fp), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m), Leif Olsson (fp), Rolf Kenneryd (c), Gösta Lyngå (mp) och Håkan Hansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 26 som börjar med "Enligt vad" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion Sk802 bör man kunna kräva att beslut om avvikelse från avgivna självdeklarationer fattas i sådan tid före taxeringsarbetets avslutande att de enskilda skattebetalarna får god tid på sig att begära omprövning. Sådant beslut skall därför enligt utskottets mening fattas senast en månad före taxeringsperiodens utgång. Skulle tidsgränsen inte följas bör beslut om avvikelse till den enskildes nackdel inte få fattas. Regeringen bör lägga fram förslag om ändring i bestämmelserna med denna inriktning. Utskottet tillstyrker således motion Sk802 i denna del.

dels att utskottets hemställan under moment 24 bort ha följande lydelse:

24. beträffande *tidsgräns för meddelande om avvikelse*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sk802 yrkande 8 hos regeringen begär förslag om en tidsgräns för beslut om avvikelse från självdeklaration i enlighet med vad utskottet anför,

21. Beslutsmotivering (mom. 25)

Bo Lundgren (m), Kjell Johansson (fp), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m) och Leif Olsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 26 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Det är enligt utskottet mening av största vikt att beslut om taxering blir klart och fullständigt motiverade så att den skattskyldige dels kan kontrollera att beslutet är riktigt, dels veta vad han eller hon skall skall utgå från om han eller hon skall begära omprövning eller anföra besvär. Taxeringslagen bör därför som anförs i motion Sk802 ändras så att kravet på motivering blir tydligare.

dels att utskottets hemställan under moment 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *beslutsmotivering*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sk802 yrkande 9 hos regeringen begär förslag om ändring i taxeringslagen beträffande bättre motiverade beslut,

22. Myndighet som beslutar om eftertaxering (mom. 26)

Bo Lundgren, Hugo Hegeland och Karl-Gösta Svenson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 26 som börjar med "Enligt vad" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

I likhet med motionärerna bakom motion Sk802 anser utskottet att det är av stor principiell betydelse att en eftertaxering skall prövas av domstol i första instans. Utöver de bedömningar som görs vid ett vanligt beskattningsbeslut tillkommer vid eftertaxering frågan om den enskilde lämnat oriktig uppgift eller ej. Effektivitetshänsyn måste här

stå tillbaka för den enskildes berättigade krav på rättssäkerhet. Med det anförda biträder utskottet motionärernas yrkande om en ordning där eftertaxering provas av länsrätt.

dels att utskottets hemställan under moment 26 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *myndighet som beslutar om eftertaxering*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sk802 yrkande 10
hos regeringen begär förslag som innebär att beslut om eftertaxe-
ring fattas av länsrätt,

23. Förutsättningarna för eftertaxering (mom. 27)

Bo Lundgren (m), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m), Rolf Kenneryd (c) och Håkan Hansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 27 som börjar med "Enligt vad" och slutar med "berörda motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Mot bakgrund av länsskattemyndigheternas olika praxis vad beträffar användningen av eftertaxeringsinstitutet och skattesystemets komplexitet, som inte sällan ställer orimliga krav på den enskilde skattebetalaren, delar utskottet den uppfattning som framförs i motionerna Sk802 och Sk812 att förutsättningarna för eftertaxering bör omprövas. Det bör vara tillfyllest om den skattskyldige i deklarationen lämnat de upplysningar som han eller hon rimligen ansett sig böra lämna. I den mån taxeringsnämnden underlåtit att inom ramen för sitt taxeringsarbete utreda den aktuella skattefrågan bör i princip någon möjlighet till eftertaxering inte föreligga. Genom att på så vis ställa högre krav på taxeringen i första instans ökar också rättssäkerheten för den enskilde. Med det anförda tillstyrker utskottet motionerna Sk802 i denna del och motion Sk812.

dels att utskottets hemställan under moment 27 bort ha följande lydelse:

27. beträffande *förutsättningarna för eftertaxering*
att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Sk802 yrkande 11 och 1988/89:Sk812 hos regeringen begär förslag om ändrade regler för eftertaxering i enlighet med vad utskottet anför,

24. Skattetillegg (mom. 28)

Bo Lundgren (m), Kjell Johansson (fp), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m), Leif Olsson (fp), Rolf Kenneryd (c) och Håkan Hansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 27 som börjar med "Som utskottet" och slutar med "Motion Sk807" bort ha följande lydelse:

Det administrativa sanktionssystemet med bl.a. skattetillegg och förseningsavgift måste vara så utformat att det uppfattas som ett rättvist system av de skattskyldiga. Enligt utskottet är en förutsättning därför att hänsyn kan tas till omständigheterna i varje enskilt fall. Tidigare

har angivits att frågan är föremål för övertyganden inom finansdepartementet, men något förslag har ännu inte kommit. Riksdagen bör därför nu begära att regeringen lägger fram ett förslag med angiven innebörd. Med det anförda tillstyrker utskottet motion Sk802 i denna del. Motion Sk807 får därigenom anses tillgodosedd.

dels att utskottets hemställan under moment 28 bort ha följande lydelse:

28. beträffande *skattetillägg*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sk802 yrkande 17 och med anledning av motion 1988/89:Sk807 hos regeringen begär förslag om ändrade regler för skattetillägg i enlighet med vad utskottet anför,

25. Lagföring av skattebrott m.m. (mom. 29)

Lars Bäckström (vpk) och Gösta Lyngå (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar med "Utskottet delar" och på s. 28 slutar med "motion Sk822" bort ha följande lydelse:

Som framhålls av motionärerna bakom motion Sk822 finns det enligt utskottets mening anledning att anta att länsskattemyndigheterna alltför sällan anmäler misstänkta skattebrott och andra misstänkta brott såsom t.ex. bokföringsbrott till åtal utan nöjer sig med att påföra skattetillägg. Utskottet delar därför den i motionen framförda uppfattningen att hela frågan om lagföring av skattebrott och andra brott som skattemyndigheterna upptäcker vid revisioner bör ses över, liksom kriterierna för och rutinerna vid påförande av skattetillägg. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Utskottet tillstyrker följaktligen motion Sk822.

dels att utskottets hemställan under moment 29 bort ha följande lydelse:

29. beträffande *lagföring av skattebrott m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sk822 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför angående en översyn av skattemyndigheternas förfarande vid misstanke om brott med skatteanknytning,

26. Anstånd (mom. 30)

Bo Lundgren (m), Kjell Johansson (fp), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m), Leif Olsson (fp), Rolf Kenneryd (c) och Håkan Hansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 28 som börjar med "Enligt vad" och slutar med "motion Sk814" bort ha följande lydelse:

Mot bakgrund av de långa handläggningstiderna i domstolarna har behovet av ett skydd mot indrivningsåtgärder blivit allt större. För att få anstånd vid taxeringsbesvär måste enligt gällande regler de skattskyl-

diga vända sig till såväl domstol som LSM och/eller länsskattemyndighet. Uppdelningen på två beslutsmyndigheter kan medföra rättsförluster för den enskilde.

Den skattskyldige är ofta helt beroende av taxeringsintendentens ställningstagande. Denne är emellertid part i processen och borde därför inte ha inflytande på anståndsfrågan.

Skatteförenklingskommitténs förslag till nya anståndsregler i betänkandena SOU 1988:21—22 Ny taxeringslag-reformerad skatteprocess kommer, om de genomförs, att undanröja många av bristerna i det nuvarande anståndssystemet. Utskottet föreslår därför att riksdagen hos regeringen begär att de av skatteförenklingskommittén föreslagna åtgärderna angående anstånd med att betala tvistig skatt skall tillämpas redan fr.o.m. årets taxering. Med det anförda tillstyrker utskottet motion Sk802 i denna del samt motion Sk814.

dels att utskottets hemställan under moment 30 bort ha följande lydelse:

30. beträffande *anstånd*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Sk802 yrkande 16 och 1988/89:Sk814 hos regeringen begär förslag om utvidgade möjligheter att erhålla anstånd med inbetalning av skatt i enlighet med vad utskottet anför.

27. Tolkningsföretråde (mom. 31)

Bo Lundgren, Hugo Hegeland och Karl-Gösta Svenson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Utskottet vidhåller" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Den enskilde har en i förhållande till det offentliga svag ställning, och den enskildes rätt bör därför som anges i motion Sk802 ges företräde i tvister om skattelagstiftningens tolkning i de fall då lagstiftningen är oklar. Utskottet tillstyrker därför motion Sk802 i denna del.

dels att utskottets hemställan under moment 31 bort ha följande lydelse:

31. beträffande *tolkningsföreträde*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sk802 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför angående tolkningsföreträde för enskilda skattebetalare,

28. Fyllnadsinbetalningsavgiften (mom. 32)

Bo Lundgren (m), Kjell Johansson (fp), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m) och Leif Olsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 31 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "avstyrker motionen" bort ha följande lydelse:

Den nya bestämmelsen om avgift på fyllnadsinbetalningar drabbar framför allt de inkomsttagare — löntagare eller företagare — för vilka

5 Riksdagen 1989/90. 6 saml. Nr 1

det är svårt eller omöjligt att överblicka sin ekonomiska situation och därmed skatteuttaget vid deklarationstidpunkten. Med dagens krångliga skattesystem är detta en realitet för många skattebetalare, och det är därför enligt utskottets uppfattning inte rimligt att ta ut en kvarskatteavgift redan innan skyldighet att avlämna deklaration föreligger. Utskottet ställer sig därför bakom förslaget i motion Sk808 att avgiften skall slopas.

dels att utskottets hemställan under moment 32 bort ha följande lydelse:

32. beträffande *fyllnadsinbetalningsavgiften*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sk808 antar följande

Förslag till Lag om ändring i uppbördslagen (1953:272)

Härigenom föreskrivs att 27 § 3 och 4 mom. uppbördslagen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 §

3 mom. Överstiger skattskyldigs slutliga skatt den preliminära skatt som han har betalat senast den 18 januari året efter inkomst-året och den preliminära skatt som skall gottskrivas honom enligt 2 mom. 1 eller 2, skall den skattskyldige betala en avgift (kvarskatteavgift) på det överskjutande beloppet. Kvarskatteavgift utgår med två procent på det överskjutande beloppet till den del det har täckts av preliminär skatt som har betalats senast den 30 april året efter inkomståret och med tio procent på resterande del. Om särskild beräkning i vissa fall föreskrivs i 4 mom.

Avgift, i förekommande fall efter avdrag för ö-skatteränta, påförs inte om beloppet understiger femtio kronor. Vid beräkningen av avgiften gäller

att i den slutliga skatten inte inräknas skattetillägg eller försenings-

3 mom. Överstiger skattskyldigs slutliga skatt den preliminära skatt, som skall gottskrivas honom enligt 2 mom., skall den skattskyldige betala en avgift (kvarskatteavgift) med åtta procent av det överskjutande beloppet, om detta uppgår till högst femtusen kronor, och i annat fall med tio procent. Om särskild beräkning i vissa fall föreskrivs i 4 mom.

Avgiftsbelopp som understiger femtio kronor påförs ej. Vid bestämmande av procenttalet för avgiften och vid beräkning av avgiften gäller

att i den slutliga skatten inte inräknas skattetillägg eller försenings-

avgift enligt taxeringslagen (1956:623);

att avgift inte skall beräknas på överskjutande belopp till den del det uppgår till högst 20 000 kronor och har betalats senast den 30 april året efter inkomståret;

att belopp, som avgiften skall beräknas på, avrundas till närmast lägre hundratal kronor.

Ändras debitering eller tillgodoräkning av preliminär skatt eller debiteras tillkommande skatt, görs ny beräkning av kvarskatteavgift. Avgiften bestäms därvid till belopp som skulle ha utgått, om beräkningen gjorts vid den årliga debiteringen av motsvarande slutliga skatt.

Bestämmelserna i denna lag om kvarstående skatt och tillkommande skatt skall tillämpas på kvarskatteavgift om inte annat anges.

4 mom. Har skattskyldig, som har fått anstånd med självdeklarationen till någon dag efter den 30 april taxeringsåret, betalat in preliminär skatt för inkomståret efter den 30 april men senast den 30 juni taxeringsåret, skall kvarskatteavgiften beräknas på den del av det överskjutande beloppet enligt 3 mom. som täcks av den inbetalade skatten. Avgiften skall utgå med två procent på belopp upp t. o. m. 20 000 kronor och med fyra procent på resterande del.

För överskjutande belopp som inte täcks av inbetalning under tiden den 1 maj—den 30 juni gäller bestämmelserna i 3 mom.

Har skattskyldig, som på grund av omständighet som utgör laga förfall inte har fullgjort sin deklarationsskyldighet senast den 30 april taxeringsåret, betalat in preliminär skatt för inkomståret efter den 30 april men senast den 30 juni taxeringsåret, skall länsskattemyndigheten på ansökan av den skattskyldige beräkna kvarskatteavgiften på sätt som anges i första stycket. Ansökan skall ha kommit in till länsskattemyndigheten före utgången av året efter det då kvarskatteavgiften påfördes.

avgift enligt taxeringslagen (1956:623);

att i den preliminära skatten inte inräknas sådan preliminär skatt som avses i 2 mom. 3 och som har betalats efter den 30 april året efter inkomståret;

att det belopp, som avgiften skall beräknas på, avrundas till närmast lägre hundratal kronor.

4 mom. Har skattskyldig, som har fått anstånd med självdeklarationen till någon dag efter den 30 april taxeringsåret, betalat in preliminär skatt för inkomståret efter den 30 april men senast den 30 juni taxeringsåret, skall kvarskatteavgiften beräknas efter två procent på den del av det överskjutande beloppet enligt 3 mom. som täcks av den inbetalade skatten. Avgiften i övrigt skall beräknas som om betalningen hade gjorts senast den 30 april taxeringsåret. I övrigt gäller bestämmelserna i 3 mom.

29. Nedsättning av kvarskatteavgift (mom. 33)

Bo Lundgren (m), Kjell Johansson (fp), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m) och Leif Olsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Att en" och slutar med "avstyrker motionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det i likhet med motionären rimligt att den skattskyldige kan återfå hela kvarskatteavgiften om t.ex. avgiften har förorsakats av fel från myndigheternas sida. Bestämmelserna bör utformas i enlighet härmed, och utskottet anser att riksdagen bör begära förslag härom. Utskottet tillstyrker således motion Sk813.

dels att utskottets hemställan under moment 33 bort ha följande lydelse:

33. beträffande *nedsättning av kvarskatteavgift*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sk813 hos regeringen begär förslag om ändrade regler för nedsättning av kvarskatteavgift i enlighet med vad utskottet anfört,

30. Uppdragsgivares ansvar för uppdragstagares skatt m.m. (mom. 34)

Bo Lundgren (m), Kjell Johansson (fp), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m), Leif Olsson (fp), Rolf Kenneryd (c) och Håkan Hansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Inom finansdepartementet" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

I likhet med motionärerna bakom motion Sk802 anser utskottet att bestämmelserna i uppbördslagen om uppdragsgivares ansvar för uppdragstagares skatt bör ändras så att den enskildes rättstrygghet stärks och större hänsyn kan tas till omständigheterna i varje enskilt fall. Detta torde låta sig göra utan några större svårigheter med tanke på det utvecklade samarbetet mellan de lokala skattemyndigheterna och de regionala mervärdeskatteenheterna när det gäller inbetalningen av preliminär skatt och registrering till mervärdeskatt och den noggranna kontroll som görs innan någon person registreras som skatt- och redovisningsskyldig till mervärdeskatt. Med hänsyn härtill anser utskottet att reglerna bör utformas så att, om uppdragstagaren vid tidpunkten för avtalets ingående är registrerad för betalning av preliminär B-skatt eller för redovisning av mervärdeskatt, uppdragsgivaren inte skall kunna åläggas betalning för skatten. Regeringen bör skyndsamt lägga fram förslag till lagändringar i enlighet med vad utskottet anfört. Utskottet tillstyrker följaktligen motion Sk802 i denna del.

dels att utskottets hemställan under moment 34 bort ha följande lydelse:

34. beträffande *uppdragsgivares ansvar för uppdragstagares skatt m.m.*

1989/90:SkU1

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sk802 yrkandena 18 och 19 hos regeringen begär förslag om ändrade bestämmelser i vad avser betalningsskyldighet för uppdragstagares skatt och en ändring av arbetsgivarbegreppet i enlighet med vad utskottet anfört,

31. Avdrags- och uppgiftsskyldighet (mom. 35)

Bo Lundgren, Hugo Hegeland och Karl-Gösta Svenson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 31 som börjar med "I den" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Den särskilda uppgiftsskyldighet som ålades småhusägare och lägenhetsinnehavare hösten 1982 och som alltsedan dess utsatts för kritik från olika håll saknar enligt utskottets uppfattning förankring i det allmänna rättsmedvetandet. Utskottet anser vidare att det är orimligt att kräva att personer som i allmänhet saknar praktisk erfarenhet som arbetsgivare skall lämna uppgifter i sina självdeklarationer om företag, hantverkare eller andra uppdragstagare av skilda slag som de anlitat och att den som äger en vanlig bostad skall kunna åläggas betalningsansvar för en uppdragstagares skatteskulder på sätt som föreskrivs i lagen. Utskottet anser dessutom att det kan ifrågasättas om reglerna över huvud taget haft någon nämnvärd effekt när det gäller att motverka förekomsten av s.k. "grå arbetskraft".

En särskild lag om avdrags- och uppgiftsskyldighet behövs enligt utskottets mening inte med tanke på de bestämmelser om när kontrolluppgift skall lämnas som finns och som innebär skyldighet att lämna sådan uppgift så fort ett anställningsförhållande uppkommit. Den särskilda lagen om avdrags- och uppgiftsskyldighet bör därför omedelbart avskaffas. Utskottet tillstyrker följaktligen motion Sk802 i denna del.

dels att utskottets hemställan under moment 35 bort ha följande lydelse:

35. beträffande *avdrags- och uppgiftsskyldighet*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sk802 yrkande 20 antar följande

Förslag till

Lag om upphävande av lagen (1982:1006) om avdrags- och uppgiftsskyldighet beträffande vissa uppdragsersättningar

Härigenom föreskrivs att lagen (1982:1006) om avdrags- och uppgiftsskyldighet beträffande vissa uppdragsersättningar skall upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

32. Ställföreträdarens ansvar för ej inlevererad skatt (mom. 36)

1989/90:SkU1

Bo Lundgren (m), Kjell Johansson (fp), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m), Leif Olsson (fp), Rolf Kenneryd (c) och Håkan Hansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 31 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "därför motionen" bort ha följande lydelse:

Ansvar för anställdas skatter utgör med gällande regler enligt utskottets uppfattning en orimlig börda för arbetsgivaren/ställföreträdaren. Förhållandena måste anses oacceptabla från rättssäkerhetssynpunkt och snabba åtgärder bör därför vidtas.

En första åtgärd bör vara att den jämningsmöjlighet som finns utvidgas till att omfatta fall där ej betalt belopp beror på förhållanden som arbetsgivaren eller företrädaren haft svårt att kontrollera. Ett sådant fall är t.ex. när en anställd handhaft företagets böcker på ett vilseledande sätt som gjort att ställföreträdaren haft svårt att upptäcka att felaktigheter förelegat i företagets redovisning till staten. En arbetsgivare eller företrädare kan knappast lastas för att skatter och avgifter inte deklarerats och inbetalats, om en anställd förfarit brottsligt och detta endast kan konstateras efter en komplicerad utredning. Den felaktiga skatten eller avgiften bör sålunda inte kunna påföras den arbetsgivare eller ställföreträdare som gjort normal kontroll och därvid inte kunnat uppmärksamma det brottsliga förfarandet. Utskottet anser att riksdagen bör göra ett uttalande härom och tillstyrker följaktligen motion Sk811.

dels att utskottets hemställan under moment 36 bort ha följande lydelse:

36. beträffande *ställföreträdarens ansvar för ej inlevererad skatt* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sk811 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om arbetsgivares ställföreträdarens ansvar.

33. Skatteflyktslagen (mom. 37)

Bo Lundgren (m), Kjell Johansson (fp), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m), Leif Olsson (fp), Rolf Kenneryd (c) och Håkan Hansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 32 som börjar med "Enligt vad" och slutar med "behandlade motionsyrkanden" bort ha följande lydelse:

En skatteflyktsklausul måste vara utformad så att den inte äventyrar rättssäkerheten samtidigt som den med hänsyn till de lojala skattebetalarna måste tillgodose rimliga effektivitetskrav. I sin nuvarande utformning uppfyller skatteflyktslagen emellertid inte ens elementära rättssäkerhetskrav. De skattskyldiga har till följd av klausulens generella utformning inte någon möjlighet att förutse dess tillämplighet på olika

förfaranden. En lagstiftning av det slaget är ägnad att leda till olikformighet i den praktiska tillämpningen och är också av rättviseskäl oacceptabel. Med hänsyn härtill och till att klausulen mycket sällan tillämpas och då de eventuella fördelar som möjligen kan vara förenade med en generalklausul av det här slaget inte uppväger nackdelarna bör lagen enligt utskottets mening avskaffas. Utskottet föreslår att riksdagen fattar beslut härom och tillstyrker följaktligen de motionsyrkanden som går ut på detta.

dels att utskottets hemställan under moment 37 bort ha följande lydelse:

37. beträffande *skatteflyktslagen*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Sk802 yrkande 4, 1988/89:801 yrkande 3 och 1988/89:Sk821 yrkande 2 och med avslag på motion 1988/89:Sk821 yrkande 1 antar följande

Förslag till Lag om upphävande av lagen (1980:865) mot skatteflykt

Härigenom föreskrivs att lagen (1980:865) mot skatteflykt skall upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

34. Omvänd generalklausul (mom. 38)

Bo Lundgren (m), Kjell Johansson (fp), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m), Leif Olsson (fp) och Gösta Lyngå (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 32 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det finns fog för uppfattningen att de mycket svåröverskådliga och svårtolkade svenska skattelagarna behöver kompletteras med en omvänd generalklausul som förhindrar att skattskyldiga på grund av brister i lagstiftningens utformning utsätts för en beskattning som är oskäligen och som inte står i överensstämmelse med intentionerna bakom lagstiftningen. Utskottet tillstyrker därför de nu aktuella motionsyrkandena.

dels att utskottets hemställan under moment 38 bort ha följande lydelse:

38. beträffande *omvänd generalklausul*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sk802 yrkande 3 och 1988/89:Sk801 yrkande 4 hos regeringen begär förslag om en omvänd generalklausul i enlighet med vad utskottet anfört,

35. En översyn av skattelagstiftningen (mom. 39)

1989/90:SkU1

Bo Lundgren, Hugo Hegeland och Karl-Gösta Svenson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 32 som börjar med "De utredningar" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

En förutsättning för ett förenklat deklarationsförfarande är att också skattelagstiftningen så långt som möjligt förenklas. Som anförs i motion Sk802 bör regeringen därför föranstalta om en översyn av skattelagstiftningen i syfte att skapa klara och entydiga regler samt snarast förelägga riksdagen förslag med anledning av denna. Utskottet tillstyrker således motionen.

dels att utskottets hemställan under moment 39 bort ha följande lydelse:

39. beträffande *en översyn av skattelagstiftningen*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Sk802 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en översyn av skattelagstiftningen i syfte att skapa klara och entydiga regler,

36. Bevissäkringslagen (mom. 40)

Bo Lundgren (m), Kjell Johansson (fp), Hugo Hegeland (m), Karl-Gösta Svenson (m), Leif Olsson (fp), Rolf Kenneryd (c) och Håkan Hansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 33 som börjar med "Utskottet vidhåller" och slutar med "motion Sk816" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det är principiellt fel att skattemyndigheterna med tvång får bereda sig tillträde till privata utrymmen. Enligt utskottets uppfattning bör det i de flesta fall vara tillräckligt med ett vitesföreläggande mot de deklarations- och uppgiftsskyldiga som inte är misstänkta för brott och som vägrar att lämna från sig material för granskning för att förmå dem att göra detta. Möjligen kan det i några fall då det visar sig att detta inte räcker till vara befogat att låta skattemyndigheterna efter prövning av domstol och via handräckning av kronofogdemyndighet få tillgång till önskat material. Vid misstanke om skattebrott bör de regler som gäller för genomförande av husrannsakan vara tillräckliga som säkerhetsåtgärd. Utskottet tillstyrker således yrkandet i de berörda motionerna att bevissäkringslagen upphävs.

dels att utskottets hemställan under moment 40 bort ha följande lydelse:

40. beträffande *bevissäkringslagen*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Sk802 yrkande 13, 1988/89:Sk801 yrkande 2 och 1988/89:Sk816 antar följande

Förslag till Lag om upphävande av bevissäkringslagen (1975:1027) för skatte- och avgiftsprocessen

1989/90:SkU1

Härmed föreskrivs att bevissäkringslagen (1975:1027) för skatte- och avgiftsprocessen skall upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft dagen efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkom från trycket i Svensk författningssamling.

Särskilda yttranden

1. Förtryckta blanketter för förenklad självdeklaration (mom. 21)

Kjell Johansson och Leif Olsson (båda fp) anför:

Vår principiella uppfattning är att det förenklade deklarationsförfarandet bör vara så utformat, att de till skattemyndigheterna inkomna inkomstuppgifterna finns förtryckta på den blankett som översänds till deklaramenten så att denne har en möjlighet att kontrollera att de uppgifter som kommit in till myndigheterna är korrekta. Man kan emellertid inte bortse från de problem i form av förlängd deklarationstid m.m. som en sådan ordning skulle föra med sig om den infördes i dag, men en reform bör kunna genomföras på sikt. Vi förutsätter att regeringen bevakar denna fråga och återkommer med förslag till riksdagen så snart som tekniska lösningar tagits fram som medger att blanketterna kan skickas ut med dessa uppgifter förtryckta utan att de nämnda problemen uppstår. För närvarande anser vi dock inte att det finns anledning att ställa något yrkande härom.

2. Viss rådgivningsverksamhet (mom. 41)

Lars Bäckström (vpk) anför:

Jag vill framhålla att motionärerna tagit upp ett väsentligt problem i dagens samhälle, nämligen de stora penninginrättningarnas medverkan i olika skatteplaneringsaffärer och andra osunda transaktioner som sker i skatteundrandragande syfte. Kommanditibolagsaffärer, köp av skalbolag och handel med andelar i utdelningsfonder är bara några exempel på avarterna under senare tid.

Denna verksamhet bedrivs numera även av institutioner som borde iakttä ett annat etiskt förhållningssätt till sådana transaktioner. När etablerade storbanker i eget vinstsyfte gör vidlyftig skatteplanering till en viktig del av sin affärsdrivande verksamhet passerar gränsen för vad samhället kan och bör acceptera. Detta gäller särskilt som detta skatteundrandragande tar sikte på kapitalstarka grupper och höginkomsttagare.

Om inte riksdag och regering vidtar åtgärder mot dessa förhållanden försvagas såväl tilltron till skattesystemet som viljan att betala skatt hos

de breda grupperna av skattskyldiga. I reservationer till detta betänkande har vänsterpartiet kommunisterna föreslagit några sådana åtgärder, men det är sannolikt om än beklagligt att dessa reservationer kommer att avslås av riksdagen. En annan åtgärd skulle kunna vara den som LO föreslår i sitt remissyttrande till Inkomstskatteutredningen RINK:s betänkande, nämligen att "skattereformens genomförande 1991 är ett sällsynt bra tillfälle för att starta en bred informationskampanj om skattemoralen i samhället" (LO:s remiss s. 22). Detta är ett gott uppslag som borde verkställas snarast.

Med anledning av motion Sk809 skriver utskottet att det av lätt insedda skäl avstyrker motionen. Likaledes av lätt insedda skäl menar jag att riksdagen borde vidta åtgärder mot de avarter inom skatteplaneringen som motionärerna beskrivit. Om inga konkreta åtgärder vidtas av regering eller riksdag riskerar den bild som tecknas i motionen att bli permanent, dvs. "det innebär inte bara att det är moraliskt accepterat att man undanhåller så mycket skatteintäkter som möjligt från den gemensamma sektorn, utan också att man utvecklat denna konst till en omfattande vetenskap."

Från vänsterpartiet kommunisternas sida kommer vi även i fortsättningen att bevaka frågan och föra fram de förslag som vi anser motiverade.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Propositionen	1
Motionerna	10
Motioner väckta med anledning av propositionen	10
Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1989	11
Utskottet	13
Ett upphävande av betalningssäkringslagen m.m.	13
Riskrekvisitet	14
Motivering av beslut om betalningssäkring	15
Beviskravet	15
Muntlig förhandling	15
Hävande efter viss tid av beslut om betalningssäkring ...	16
Tidsfrist för handläggningen av mål beträffande betalningssäkrad fordran	16
Öppna mål	17
Det allmännas företrädare i betalningssäkringsmål	17
Förmånsrätt	17
Strikt skadeståndsansvar	18
Visst väsentlighetskrav för skadestånd	19
Ersättningsberättigade skador	19
Ersättning för biträde m.m.	20
Viss begränsning av skadeståndansvaret	20
Jämkning av skadeståndet	21
Sekreteress	22
Propositionen i övrigt	22
Övriga taxerings- och uppbördsfrågor m.m.	22
Det allmännas processföring	23
Förtryckta blanketter för förenklad självdeklaration ...	23
Kontrolluppgifter avseende ränteinkomster	24
Taxeringsrevision av ADB-baserade räkenskaper	25
Tidsgräns för meddelande om avvikelse	25
Beslutsmotivering	26
Myndighet som beslutar om eftertaxering	26
Förutsättningarna för eftertaxering	26
Skattetillägg	27
Lagföring av skattebrott m.m.	27
Anstånd	28
Tolkningsföretråde	29
Fyllnadsinbetalningsavgiften	29
Nedsättning av kvarskatteavgift	30
Uppdragsgivares ansvar för uppdragstagares skatt	30
Avdrags- och uppgiftsskyldighet	31
Ställföreträdarens ansvar för ej inlevererad skatt	31
Skatteflyktslagen	31

Omvänd generalklausul	32
En översyn av skattelagstiftningen	32
Bevissäkringslagen	33
Viss rådgivningsverksamhet	33
Hemställan	34
Reservationer	37
1. Riskrekvisitet (m, fp, c)	37
2. Motivering av beslut om betalningssäkring (m, fp, mp)	38
3. Muntlig förhandling (m)	39
4. Hävande efter viss tid av beslut om betalningssäkring (m, fp, c)	39
5. Tidsfrist för handläggning av mål beträffande betalningssäkrad fordran (m, fpk c, vpk)	40
6. Det allmännas företrädare i betalningssäkringsmål (m)	41
7. Förmånsrätt (m, fp)	42
8. Strikt skadeståndsansvar (m, fp, c)	43
9. Visst väsentlighetskrav för skadestånd (m)	43
10. Visst väsentlighetskrav för skadestånd (fp)	44
11. Ersättningsberättigade skador (m)	45
12. Ersättning för biträde m.m. (m, fp)	45
13. Viss begränsning av skadeståndansvaret (m, fp, c) ..	46
14. Jämkning av skadeståndet (m, fp)	46
15. Sekretess (m)	47
16. Det allmännas processföring (m, fp, c)	47
17. Förtryckta blanketter för förenklad självdeklaration (m, c)	48
18. Kontrolluppgifter avseende ränteinkomster (vpk) ...	48
19. Taxeringsrevision av ADB-baserade räkenskaper (m, fp)	49
20. Tidsgräns för meddelande om avvikelse (m, fp, c, mp)	49
21. Beslutsmotivering (m, fp)	50
22. Myndighet som beslutar om eftertaxering (m)	50
23. Förutsättningarna för eftertaxering (m, c)	51
24. Skattetillägg (m, fp, c)	51
25. Lagföring av skattebrott m.m. (vpk, mp)	52
26. Anstånd (m, fp, c)	52
27. Tolkningsföreträdare (m)	53
28. Fyllnadsinbetalningsavgiften (m, fp)	55
29. Nedsättning av kvarskatteavgift (m, fp)	56
30. Uppdragsgivares ansvar för uppdragstagares skatt m.m. (m, fp, c)	56
31. Avdrags- och uppgiftsskyldighet (m)	57
32. Ställföreträdarens ansvar för ej inlevererad skatt (m, fp, c)	58
33. Skatteflyktslagen (m, fp, c)	58

34. Omvänd generalklausul (m, fp, mp)	59	1989/90:SkU1
35. En översyn av skattelagstiftningen (m)	60	
36. Beviskringslagen (m, fp, c)	60	
Särskilda yttranden	61	
1. Förtryckta blanketter för förenklad självdeklaration (fp)	61	
2. Viss rådgivningsverksamhet (vpk)	61	

